

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויצא

- ב.....ראה ה' בעניי - חמלה גדולה ויתירה דייקא בשעת ה'עוני'.....
- ה.....וישכב - מנוחת נפש הבוטח.....
- ח.....אלך נשאתי את עיני - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו.....
- י.....עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם.....
- יב.....זה שער השמים - כי אם ליראה.....
- יד.....ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות.....

הילולת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

- יז.....יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע.....
- יז.....ומציון יסעדך - השתטחות על הציון.....
- כב.....תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו.....

פרשת ויצא

'מאין יבוא עזרי', כשהוא עוזב את ארץ מולדתו, שם עלה ונתעלה בקדושה ובטהרה בבית יצחק אביו ובאהלי שם ועבר, ועתה הוא מוכרח לברוח מאימת עשו אחיו הרשע שמבקש להרגו, 'ולאן הוא הולך' - לבית לבן הרשע, וכמו שנרמז בשם 'חרן' - שהוא 'חרונו של עולם' (עי' בר"ר סח יג, וברש"י לעיל יא לב), וזרניש באילו כל העולם עומד בפניו כמין כותל, כמי שאומר שאינו יכול ללכת כי בכל מקום שפונה יש 'כותל' המעכבו מלהמשיך בדרך (וכדאמרי אינשי, ער טאפט א וואנט - הוא 'ממשש' קיר).

ולחזק לבבו נגלה אליו הקב"ה בחלום ליל, והראה לו את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, וכמו שפירש רש"י 'עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו' נמצא שבאותו הזמן היה יעקב לבדו בלי שמירת המלאכים, כי מלאכי ארץ ישראל כבר עלו לשמים, ואילו מלאכי חוץ לארץ עדיין לא ירדו, מה כתיב מיד והנה ה' ניצב עליו, ופירש רש"י, לשומרו, כי זאת בא הקב"ה להראות לו, דייקא בזמן בו נראה לך שהינך עוזב ובודד, אין מי שיגן עליך,

ראה ה' בעיני - חמלה גדולה ויתרה דייקא בשעת ה'עוני' בפרשתן (כח י"ג), 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו', ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, והנה ה' ניצב עליו ויאמר' וגו', ולכאורה צריך ביאור לשם מה הראה לו הקב"ה באותו חזיון ומראית הנבואה את הסולם שמלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, והלא עיקר תכלית הנבואה נועדה עבור מה שאמר לו הקב"ה (שם יג-טז) 'אני ה' אלוקי אברהם אביך, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, ומה צורך יש להקדים לו מראית הסולם, ומה ענינו להמשיך הגילוי ההוא. והאריכו בזה מפרשי התורה בדרכים הרבה.

ונתבאר בספה"ק דהנה איתא במדרש (בר"ר סח י) על הפסוק ויפגע במקום - 'ביקש לעבור, נעשה העולם כולו כמין כותל לפניו, ומשמעות הדברים, כי יעקב אבינו בצאתו לחרן עמד באותה שעה במצב של

א. אגב אורחא יאמר, כי ה'מוסר נפשו' להחזיק עצמו היטב בעת הקושי ירוויח פי כמה וכמה.

סיפר הגה"ח ר' מנחם ברייאר זצ"ל בנו של הגה"צ רבי יוסף אב"ד שטעפינעשט זצ"ל אביו של כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א, מעשה באחד שלא זכה להיוושע בפרי בטן, אשר היה נוהג לפקוד את מעונו של הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטעפינעשט זי"ע ולבקש ממנו שיעתיר בעדו ויפעל לו ישועה, ויהי היום, נקלע האיש לסכך ממוני מול השלטונות במדינת רומני' והעמידוהו למשפט, כשהיה נראה לפי חומר העניין שהוא עתיד לקבל קנס ממון כבד ביותר, והגיע אל הרה"ק לבקש ברכתו שיזכה בדין. השיבו הרבי, בידי לברכך שתזכה לבנים, אך אם כן תפסיד כל כספך במשפט, אמנם אם תזכה במשפט הרי לעולם לא יהיו לך ילדים, ועתה הברירה בידיך להחליט אם רצונך בבנים או בממון, הרהר אותו יהודי זמן מה והודיע, רצוני בברכת הרבי ב'ממון' - לצאת זכאי במשפט. התפלא הרה"ק מאד, היאך אדם מעדיף 'כסף' יותר מבנים, ושאלו על כך, הסביר הלה, כי ממון זה אלו פקדונות שהפקידו בידו אלמנות ויתומים (שבהם עושה סחורה), ואילו יפסיד במשפט יגרם להם נזק גדול, על כן מעדיף לוותר על הסיכוי לחבוק בן בכדי שלא לגרום צער לאותם נדכאים ושבורי לב...

התפעל הרבי מגדלות הנפש של אותו יהודי 'פשוט', וברכו שאכן יצליח במשפטו, וביקש ממנו שיחזור אליו עם תום המשפט. ואכן פשיטא שהאיש יצא זכאי לגמרי (מלבד קנס קטן עד מאד), וחזר לפני הרבי לספר שאכן יצא בשלום, הרבי קבלו במאור פנים, והורה לו להשיב את הפקדונות לאלמנות וליתומים, ואת השאר לחלק לצדקה, ובשכר זאת תזכה לבנים...

ביחזקאל שראה מראות אלוקים וכל מעשה המרכבה דווקא בבבל, כדי לחזק אמונתם של ישראל שהקב"ה לא עזבם אלא 'למענכם שולחתי בבלה' (ישעיה מג יד), וכמבואר באריכות בזה"ק (ח"ב ב:), כך מטעם זה נגלה הקב"ה ליעקב דווקא בצאתו לחרן בתחילת הליכתו לגלות אצל לבן, להראותו שהוא נמצא עימו גם בשעה קשה זו ולעולם לא יעזבנו.

הרי אז אני בכבודי ובעצמי 'שומר' עליך, ואדרבה בשעה קשה זו הקב"ה שומר עליו וקרוב אליו הרבה יותר מבשאר עיתים זמנים, וממילא אל תירא ואל תחת בשעה שכל העולם כולו לפניך כמין כותל, ואל תאמר בלבבך מאין יבוא עזרי, כי אדרבה, 'עורך מאת ה' עושה שמים וארץ', והש"ת מגונן עליך עתה ביתר שאת וביתר עוז.

וזן הן הדברים דאיתא עוד במדרש (בר"ר סח י) על מה שנאמר 'כי בא השמש' - רבנן אמרי ביבה

בעין זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' ז"ע התגלות הקב"ה בחלום ליעקב, שהוא על דרך שמצינו

ופתח הרבי וגילה לו מכבשונו של עולם, לפעמים יש לו לאדם 'עת רצון' ושעת הכושר שבה יוכל לפעול את הישועה הנדרשת לו, ויתכן שעת רצון זו לא תחזור עוד לעולם, הווי אומר, יש לו פעם אחת ויחידה בה יכול להיוושע מצרתו, ובעת שהגעת אלי לספר לי על המשפט הצפוי ראיתי כי הנה הגיע ה'שעה' המיוחלת שבה תוכל לזכות לבנים, ואם לא עכשיו אימתי... ובאמת מן הדין היה שמאחר שהחמצת את המועד - היית נשאר ערירי כל ימי חיך, אכן מאחר שאתה נהגת שלא כדרך הטבע, הסכמת לוותר על בנים לטובת ממון אלמנות ויתומים, על כן נהג בך הקב"ה אף הוא למעלה מן והטבע, וזכית בשנית ל'עת רצון' להמשיך עליך בנים. ואכן כך הוי.

ב. וכדאיתא בגמ' לשון נורא (חולין צא:): על פסוק זה, 'אמר רבי שמעון בן לקיש, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, כאדם שמניף על בנו, ופירש רש"י, 'שמניף על בנו במניפה להצילו מן השרב'...

כיו"ב פירשו בנוסח ברכת 'השכיבנו' שבתפילת ערבית, 'השכיבנו אבינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים טובים ולשלום' (ויש בזה כמה נוסחאות וגירסאות), וצריך ביאור מדוע שינה בלשונו לומר על שכיבה 'אבינו' ועל קימה 'מלכנו', אלא ביאורו, שהשכיבה שזמנה בערב לעת חשכה, והוא מרמז לזמני החשיכה והקושי, על האדם לדעת שאז הקב"ה קרוב אליו ביותר, כקרבת 'אב' לבן, אבל בעת הקימה - בבוקר, בעת זריחת שמש ההצלחה, ומרמז למי שזוכה לחסדים מגולים, כדכתיב (תהילים צב ג) 'להגיד בבקר חסדך', אז קרבת הקב"ה אליו רק באופן של 'מלכנו', ולא בקרבה יתירה כאב עם בנו.

ג. כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וז"ל. רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה, יעלה השמימה...

וכך כתב ה'אברבנאל' לבאר הטעם שלא לא הודתה בלידת בניה הראשונים, וז"ל, שהיתה כוונתה, שהבנים הראשונים ידעה סיבת לידתם שהיה ממשפטי השי"ת ורחמיו על כל מעשיו, כי כן דרכו לרחם על העגומים. עכ"ל. הרה"ק הר"ב מפשיסחא ז"ע (קול שמחה) הקשה על האמור בפרשתן (ל א), 'ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', ש'אינו מובן', שהרי נראה הדבר כ'מעשה נערות', לומר שאם לא יהיו לה בנים תמות, אלא ביאורו, מכיוון שראתה רחל שאחותה לאה ששנואה היא - יש לה בנים, והיא שאהובה היא - אין לה בנים, הבינה שבזה גופא תלוי הדבר, כי הקב"ה אוהב את השנואה ושבורת הלב, וזהו 'ותקנא רחל באחותה' - על כי שנואה היא, ואילו היא איננה שנואה, הלכה ואמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, כי ידעה שאין דבר שיקפיד עליה יעקב כמו על זה, ואכן כיוונה לדבר אמת, שאחר הדברים האלה נעשית שנואה, כדכתיב 'יחר אף יעקב ברחל', ומיד נפקדה וילדה את יוסף, ללמדך שהקב"ה שוכן את דכא ומרפא לבות נשברים (הר"ב מסיים שדבריו אלו על דרך הלצה, אך הרבה יש לנו ללמוד מהלצותיהם של הצדיקים).

מסופר על הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב ז"ע, שפעם הגיע אליו יהודי פשוט מאד, והרה"ק כבדו בכל הכבוד והיקר, ויהי לפלא בעיני תלמידיו מדוע נעשה לאיש זה כבוד גדול כ"כ, ויען להם הרה"ק, באחד ממסעותי נזדמנתי לשהות תקופה ארוכה אצל היהודי הלז, שם לא ניתן לי אלא 'לחם צר ומים לחץ', ומקום ללון ברפת בהמותיו... והאמת אגיד, שאותו מצב שהיה נחות בגשמיות העלה אותי ברוחניות למעלות רמות מאד, ומחויב אני לו 'הכרת הטוב' על שהעלני למדרגות כה רמות... באותה שעה הוסיף לבאר את הכתוב (לא א) 'ומאשר לאבינו עשה (יעקב) את כל הכבוד

באר הפרשה - פרשת ויצא

השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב אבינו בצנעה. משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים, אמר המלך, כבו את הנרות, כבו את הפנסין, שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה. פירוש, שאם נראה לאדם ששקעה לו השמש שלא בעונתה... והקב"ה 'מכבה' את אור השמש ומחשיך את כל העולם סביבו,

דייקא אז יתחזק באמונתו מתוך ידיעה ברורה, שאדרבה אין כאן לא חושך ולא הסתרה, כי אם ההארה והתקרבות, שהקב"ה מבקש לדבר עמו בצניעה, ודייקא בזמן זה משפיע עליו כל טוב¹. ואם נדמה לו כי הקב"ה רחוק ממנו ח"ו, הרי האמת היא, כי 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב) - שבגודל הריחוק המדומה כך ה' נראה ליה ומתקרב אליו ביותר מתוך רחמים רבים וחמלה גדולה ויתרה².

הזה, כל הכבוד היינו מדרגותיו הרמות שנתעלה, כל זה בא לו רק 'מאשר לאבינו', שעניוהו ורימהו עשרת מונים, כי זה הכלל, הפרעות והשפלות הם הכנות לגדלות.

ד. כתיב בפרשתו (לא מו) 'ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים וכו' ויקחו אבנים' וכבר דייק הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשינוי הלשון, ושמעתי מגדול אחד ש'אבנים' רומז לקשיים והסתרות [ועל דרך שנאמר (כט ב) והאבן גדולה על פי הברא], ויעקב אבינו הבין שכל אבן היא באמת מרגלית וגורם לעלייה, לכן אמר 'לקטו', מלשון חיפוש, כלומר ליקטו אבנים יקרות אלו לאסוף ולשמור, אבל הם לא הבינו זאת, והסתכלו על כל אבן כמפריע והסתר, לכן 'ויקחו' אבנים ולא ליקטום כמי שלוקח אבנים לסלקם.

והביא אותו גדול, ששמע מאשה ישישה שסבלה הרבה בימי חייה, בשנות ה'מלחמה' ולאחריהם, לפרש את הפסוק (תהלים צא יב) 'על כפיים ישאונך פן תגוף באבן רגלך', ומדוע לא ביקש לסלק את האבנים לגמרי, אלא כי אותם 'אבנים' טובה גדולה גנוזה בהם, אך זאת בקשתנו שלא ניפול בגללם אלא נוכל להתעלות על ידם.

ה. אמנם, פעמים שבעת הנסיון אין האדם מרגיש את קרבת ה' אליו, וכמו שביאר הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל וירא ד"ה ויקרא) במה דאיתא ב'תרגום ירושלמי' על מה שנאמר ב'פרשת העקידה' (לעיל כב יד) 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה - את הוא ה' דחמי ולא מתחמי' - רואה ואינו נראה. והיינו, שבשעת הנסיון אין הקב"ה נראה לאדם, אלא נדמה לו שהקב"ה התרחק ממנו ח"ו, וכל תפקידו בזאת השעה להאמין כי הקב"ה עמו בחמלה גדולה ובקירבה יתירה אף שאינו מרגיש.

וכבר שאל 'בעל ייסורים' את רבו מפני מה אינו מרגיש את אהבת השי"ת אליו וגודל קרבתו בתקופה כזו, ונענה לו מיניה וביה, אם היית מרגיש שוב לא היה 'נסיון'...

וכך אמרו לבאר בלשון הכתוב (לעיל יב א) 'ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך', שהנה ידוע הביאור במה שנאמר (שמות י א) 'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, שלכאורה היה צריך לומר 'לך אל פרעה', אלא שכביכול כך אמר לו הקב"ה למשה בא עמי לפרעה, וא"כ יש להקשות מדוע לגבי אברהם כתיב 'לך לך' ולא כתיב 'בא', וכי תאמר שהקב"ה עזבו - שילך לו לבדו... וביותר תגדל הקושיא שהרי מקרא מפורש כתיב (יהושע כד ב-ג) 'כה אמר ה' אלוקי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם וגו', ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, והרי להדיא שהקב"ה הולך את אברהם ולא הלך מעצמו, וא"כ מדוע נאמר לך לך... ולא 'בא'. אלא ביאורו, כי בוודאי היה הקב"ה עם אברהם בכל הילוכו, אלא שהא גופא היה ה'נסיון' - שיהיה נדמה לו כאילו הולך לבדו, אך באמת לא עזבו הקב"ה ח"ו, ולא עוד אלא שהקב"ה התקרב אליו באותה שעה יתר מכפי הרגילות תמיד, שכביכול הוא נשא אותו והולך אותו, אלא שזהו מהות הנסיון הוא ה'הסתר' וההעלם...

ו. וכה ביאר הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע בפרשתו דכתיב 'והנה ה' ניצב עליו וגו' והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, ולכאורה צ"ב, דהיה לו לומר להיפך 'יורדים ועולים' - שהרי תחילה ירדו המלאכים מן השמים לארץ ובדרך חזרתם עלו השמימה. ומבאר בדרך משל למי שנכנס ל'בית חתנות' וראה שה'חתן' והמחותנים יושבים יחדיו על שולחן פלוני במקום פלוני, נענה ה'אורח' ואמר, מדוע לא ישבו החתן ושושביניו ב'מזרח' כי ביום האתמול הייתי כאן על שמחת נישואין ושם ישבו החתן ושושביניו... מילאו הקהל פיהם בשחוק, ואמרו לו, אך דברי שטות דיבר מע"כ, כי אכן ה'מזרח' נקבע לפי מקום ישיבתו של החתן ולא להיפך... וזה היום שהחתן יושב כאן הרי כאן הוא ה'מזרח' וכאן הוא חשיבותו של מקום... והנמשל כי אכן, בכל יום ויום נחשבת ההליכה לשמים כעליה, שהרי שם

וישכב - מנוחת נפש הבוטה

תשכב לא תפחד - מעשו ולבן, ושכבת וערבה שנתך (כמו שנאמר) וישכב במקום ההוא, עכ"ד המדרש. והיינו שיעקב אבינו שכב במקום ההוא בשלווה והשקט בלא פחד מעשו ולבן משום שהלך לבטח דרכו - כי הבוטח בהש"ת לבו נכון עליו מתוך מרגוע הנפש בלא שום דאגה וטירדה^ט, וגם במצב הקשה ביותר אינו מבולבל

בפרשתן (כח יא), 'וישכב במקום ההוא', איתא במדרש (בר"ר סח א) בזה"ל, רבי פינחס בשם רבי הונא בר פפא פתח (פרשה זו), 'אז תלך לבטח דרכך וגו', אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך' (משלי ג כג-כד), אז תלך לבטח - זה יעקב דכתיב ויצא יעקב, אם

כביכול מקום מושבו של הקב"ה ולשם 'עולים' ולהיפך - היציאה משם היא 'ירידה', אבל בזו העת ש'הנה ה' ניצב עליו' א"כ עיקר החשיבות הוא בזה העולם וההליכה מן השמים לארץ נחשבת כ'עולים' והחזרה כ'יורדים'... וכלפי מה דברים אמורים, בכל עת שהאדם מרגיש כמרוחק ידע כי ה' שוכן אז בקרבו, ואין קרוב כקרבתו בשעה זו, וכביכול שם הוא השמים (ולשם נחשב 'עולים') ומה לו להיעצב אל לבו - הרי הוא עומד במקום הטוב. ז. חסידים מספרים כי פעם השתעשע הרה"ק בעל התניא זי"ע עם נכדו הקטן, ושאלו 'זואו איז זייד' - היכן סבא, והראה התינוק על זקנו, נענה לו הרה"ק, זה אינו אלא ה'זקן' של זייד, אך היכן זייד עצמו, חזר התינוק והצביע לעבר הראש, ושוב אמר לו הרה"ק, אין זה כי אם הראש של זייד, והחווה התינוק על הידים וכו'. לאחר כמה רגעים נפל הילד על הארץ והחל למרר בבכי כשהוא זועק לעזרה זייד... זייד..., נענה לו הבעל התניא, אכן זייד כאן... וענין עמוק למדנו כאן, כי אימתי הקב"ה שהוא 'זקן מלא רחמים' נמצא על ידי האדם - בשעה שהוא נופל, כי אז מתקרב אליו לסומכו ולחזקו.

ח. בספר 'ש"ר' על התורה (ד"ה והנה) מביא לשון המדרש (עיי' בר"ר פס"ט ג) על מה שנאמר 'הנה ה' ניצב עליו', משל למלך שראה עני בן טובים שוכב בדרך בשדה והיה מגין עליו ושומרו מחיות רעות, כן הקב"ה שמר יעקב מעשו ולבן, ונתן רמז בדבר, כי ה' ניצב עליו ר"ת 'עני' (כי תיבת ה' כתובה בשם הוי"ה ומתחלת באות יו"ד), ללמדנו על מעלת ה'עני' שהקב"ה מתקרב אליו ביותר והוא ניצב עליו, ו'עני' זה אינו דווקא עני במעות, אלא בכל ענין שהוא, הנצרך ויש לו 'מחסור' בדבר נחשב עני לגבי זה.

בדומה לזה מצינו ל'משך חכמה' (דברים כו טו) המפרש מה שנאמר (תהילים סח ו) 'אבי יתומים ודין אלמנות א-לוקים במעון קדשו' - 'שהשי"ת מגדלם כבנים במעון קדשו'...

איתא בגמרא (ברכות מח.) אביי ורבא (בקטנותם) ישבו ליד רבה, שאל אותם רבה למי מברכים ברכת המזון, אמרו להקב"ה, שאלם רבה, היכן הוא, הראה רבא על תקרת הבית, ואילו אביי יצא והראה על השמים, אמר רבה ששניהם יגדלו מאד. וצריך לבאר מה הפרש ביניהם, מדוע רבא הראה לעבר הגג ואילו אביי הראה על השמים.

וביאר הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע (דבר"י, אגדות) וז"ל, אך נוכל לומר דהנה ידוע דהבורא כל העולמים משגיח על כל העולמות בעצמו ובכבודו, וזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים, אבל עכ"פ העולם מתנהג בדרך הטבע, דהיינו שכל אדם מטפל עם בניו הקטנים, והוא משתדל ועושה פעולות עבור לפרנסם, נמצא הגם דפרנסתם בא בודאי בהשגחה אלוקית, אולם הוא ע"י ממוצע דהיינו האבות, אבל ביתומים, שאין להם אב ואם לגדלם, ואעפ"כ הקב"ה הוא אב יתומים והוא בהשגחתו מזמין איש אשר יטפל עמהם ויפרנסם, נמצא דביתומים ניכר יותר השגחת הבורא ב"ה, כיון שבטבע אין להם מי שירחם עליהם. משא"כ בשאר קטנים נסתר ההשגחה בטבע (של) כרחם אב על בנים, ואעפ"כ גם זאת היא בהשגחת הבורא ית"ש. ולזה רבא דהיה לו אב ואם אחוי כלפי שמיה קורה כלומר שהוא תחת ממוצע אביו ואמו [הכיר גם בזה שהממוצע הנו שליח מאת הבורא יתב"ש], ואביי ידוע דהיה יתום מאב ואם אחוי לברא שהוא רק תחת השגחת השמים ודפח"ח.

וכזאת מצינו גם אצל אסתר דכתיב בה (ב ז) 'והנערה יפת תואר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת', וכתב ה'רוקח' (הובא ב'תוספות השלם' על מגילות) כי יפת תואר וטובת מראה ר"ת 'יתום', וכלומר, שדייקא משום שמתו אביה ואמה על כן זכתה מן השמים לתואר ומראה.

והנה מקום אתנו ללמוד מכאן (זיל בתר סברא), לכל החלשים, איש איש במצבו, בכל מצב קשה שנראה לו לאדם כי אי אפשר לו לדאוג לעצמו - וגם אין לו מי שידאג לו, ידע כי במצב כזה בא עליו השפע והסיוע במידה גדושה ומלאה מיידו הרחבה של הקב"ה בכבודו ובעצמו ללא כל אמצעי וכיו"ב.

ט. המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל היה אומר שההבדל בין 'בעל בטחון' למי שחסרה לו מידה זו, שאכן שניהם שווים בפעולתם - בעשיית השתדלות, אלא, שהבוטח עושה מעט השתדלות, ומכאן ואילך מתהלך

באר הפרשה - פרשת ויצא

אינו יכול לישון אלא רק להתנמנם, כי הדאגה מונעת ממנו את ה'שינה', לעומת זאת, מי שעמל והתייגע הרבה ותשו כוחות הגוף והנפש אזי נופלת עליו 'תרדמה', עד שקשה להקיצו מתרדמתו. ולפי זה יתפרש מה שאמר דוד אני שכבתי ואישנה - כי לא נרדה שנתי מדאגה על העתיד, ואינה בבחי' 'תנומה' אלא 'אישנה', ומאידך הקיצותי - כי לא נפלה עלי 'תרדמה' מליאות הכחות מן העצב והצער על מה שעבר עלי, עד שקשה להקיץ אותי, אלא הקיצותי בעת שראוי לי להקיץ, וכל כך למה, כי ה' יסמכני - ולכי נכון ובטוח בו".

ובך מבאר הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) מה שהסמיכו במדרש (הנ"ל) את לשון הכתוב 'או

ומסובך, אלא כל כולו מלא ביישוב הדעת' עד ש'ושכבת וערבה שנתך'".

ובה פירש 'תלמיד רבנו הר"ן' (בספרו עה"ת, פר' תרומה) במה שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים ג ו) 'אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני', כשהוא מקדים לבאר שמצינו ג' לשונות בעניין השינה, א. תנומה, והיינו שינה קלה, על דרך שאמרו בגמ' (תענית יב.) 'היכי דמי מתנמנם נים ולא נים תיר ולא תיר', שעניינו לא ער ולא ישן לגמרי. ב. שינה, והיא השינה הבינונית בטבע האדם והמצויה בקרב הבריות. ג. תרדמה היינו שינה עמוקה עד שאינו מתעורר מקול הקורא, ולא יקיץ בעת אשר ראוי לו להקיץ. והנה אדם ה'דואג'

בשלוות הנפש, ואילו לעומתו זה שאינו בוטח בה', אף אחר שכבר 'השתדל', עדיין לא ינוח ולא ישקוט, בכל עת ובכל שעה יתור אחר עוד ועוד פתחים, להרוויח עוד כמה פרוטות.

י. סיפר הגה"ק הגרי"ז מבריסק ז"ע שבנישואיו קיבל כנדוניא מחמיו העשיר - רחוב בווארשא הבירה עם כל הבתים שבו, לאחר תקופה ראה שההתעסקות עם דיירי הבתים ושאר עניני הרחוב מפריעים לו מלימודיו, החליט למכור את הכל, ויפן ל'סרסור' (מעקלער - מתווך) שימציא לו 'קונה' על כל הרחוב כולו, אדהכי והכי פרצה המלחמה (מלחמת עולם הראשונה), והגרי"ז נאלץ לברוח ממקומו, משחזר לעירו כבר לא היה הסרסור בין החיים, הלך הגרי"ז לבתי הממשל לברר אודות הרחוב שלו, ואז נתגלה לו שסרסור זה היה איש רע מעללים - גנב וגזלן גם יחד, והעביר את כל 'הבעלות' ב'רשימות העיר' על שמו, ומכיוון שכך נותר הגרי"ז בעירום וחוסר כול, וכדי לחזק את עצמו למד אז עשרות פעמים את 'שער הביטחון' מספר 'חובות הלבבות', לאחר מכן נענה הגרי"ז ואמר, עד עתה דימיתי בנפשי ש'עשיר' הוא מי שתחת בעלותו רחוב שלם בווארשא, אך מעתה יודע אני שהעשירות האמיתית היא מי שלמד עשרות פעמים את שער הביטחון, כי בטחונו מביא לו שמחה ושלוות הנפש ואין לך מאושר הימנו.

יא. הנה מצינו אצל יונה, אחר שעלה על האניה לברוח לתרשיש, ש'ה' הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר, וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו ויטלו את הכלים אשר באניה אל הים להקל מעליהם ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם', וצריך ביאור בתרתי, א. לאיזה צורך נכתב פסוק זה ב'נביא', ומה בא הכתוב ללמדנו לדורות עולם. ב. ביותר תמוה, היאך יתכן שבשעת סכנה כזו, כשאניה חשבה להישבר, וכולם אחוזים פחד ובעתה זועקים איש אל אלוהיו, מצא עתה יונה פנאי לעצמו זמן ללכת לשכב ולהירדם... ומבאר בספר 'דרכי נועם' (ח"א עמ' קע), שאכן זאת בא הכתוב ללמד, שיונה הנביא, לגודל בטחונו בה' אלוהיו אזי גם בזמן לבול וסער של 'יעלו שמים ירדו תהומות, יחוגו וינועו כשיכור' הרי הוא שרוי בשלוות הנפש בשלמות, עד שביכולתו לשכב לישון כאדם שאין בו שום דאגות כלל...

יב. ומן העניין להביא גם מה שפירש רש"י וז"ל, אני שכבתי ואישנה - לבי אטום בדאגה ופחד, הקיצותי - מדאגתי כי בטחתי כי ה' יסמכני, עכ"ל, והיינו שהבוטח בה' מסולק הוא מן הדאגה...

ואילו הרד"ק פירש 'שכבתי - בבטח ואישן בשלום כאדם שאין לו פחד, הקיצותי - ואינני נבהל כאדם הישן מתוך הצרה שהוא נבהל בהקיצו מפני חלומות רעים כמו שחושב בלבו מפחדו, ולמה אני בוטח כל כך כי ידעתי כי יסמכני ה' וכו'. והגם ש'אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד', וכל אחד מרבותינו הראשונים הלך לדרכו לפרש באופן אחר, אך מבין כולם נלמד כי הבוטח בה' ניצול מכל דאגות המכלות את הלב והנפש והגוף.

וכעניין הזה היה אומר הרה"ק רמ"ח סלאנים ז"ע מהמקובל בידי מזקני צפת אודות תלמידי ואנשי הרה"ק ה'בת עין' ז"ע שהיו מפורסמים בשלוות רוחם ורוגע מהלכם, מאחר שהיה הרה"ק מרבה לדבר על ליבם דיבורי אמונה ובטחון, כי הם הם המביאים את אושר החיים בהשקט ושלווה מבלי להיות שקוע ב'דאגה' עד למעלה ראש, ובלא לכעוס ולהתקצף על הזולת או על עצמו...

הכריו כך מלעילא, לאידך, אין דבר שהכריו עליו מלמעלה שלא יקרה עמו, א"כ מה תתן ומה תוסיף לו מנוסת בהלה".

ועל דרך זה ממש פירשו צדיקים בלשון הכתוב (תהלים לד א) 'לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך', שלכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, שאם אבימלך 'גירש' את דוד מה מקום לומר 'וילך', היה לו לומר 'נתגרש' וכיו"ב. אלא שגם בשעה שגירשו

תלך לבטח דרכך' ל'ויצא יעקב', דאף שיציאתו זאת הייתה בריחה מעשו, וקיים ציווי אמו 'קום ברח לך' (כו מג), וכן בהפטרות כתיב 'ויברח יעקב', אעפ"כ ויברח לא כתיב - אלא ויצא, וירץ לא כתיב - אלא וילך. להורות שאף בברחו מן המוות לא איבר את יישוב דעתו, והלך בשלוות הנפש, במתינות ובבטחה, כי היה דבוק ובטוח בבוראו, וזכר שכל הליכתו אינה אלא 'השתדלות' גרידא ונשאר ראשו פונה ומיחל כלפי שמיא², שהרי ממילא לא יעשה עמו דבר אם לא

הנה עומדים אנו בפרוס חג החנוכה, על כן נדרוש מעניינא דיומא, מנהג ישראל קדושים לשחק ב'דריידעל' (סביבון) בימי החנוכה, ואפשר לתת טעם על דרך הרמז, כי הנה הדריידעל 'עומד' על רגל אחת, מסתובב ואף 'רוקד קאדטשקע' (מין ריקוד הנקרא כן)... ולכאורה מניין לו כח גדול זה להחזיק מעמד בלא שיש לו שני רגליים 'על הקרקע' המעניקים לו יציבות... ולא עוד אלא שהוא ב'שמחה גדולה'... ואם נשאל את הדריידעל עצמו 'למדני כל התורה כולה כשאתה על רגל אחת'... יענה ויאמר, אין לי זמן להאריך... אך אומר ב'קיצור'... אכן, אם היה הדבר תלוי בי אזי כבר הייתי מוטל על הארץ מזה עידן ועידנים... כי כדבריהם, אין בי שום כח מעצמי, אלא שבא איש ואחז בי מלמעלה, הוא המסובב, והוא הנותן לי כח, אף כל הילוכי ב'מעגל' הוא רק כפי מה שהלה 'שירטט' ועשה, והנני 'רוקד' בדיוק כפי הכח שנתנו בי... כיוצא בדבר יאמר, רבים הם האנשים הנמצאים במצב שהם 'על רגל אחת', בלי שום 'קרקע' יצוקה לרגליהם, אבל הזוכה להשיג כי יש אחד יחיד ומיוחד האוחז בו מלמעלה, וכל הילוך חייו הם כפי רצונו ית', אם כן תמיד הוא בשמחה מבלי דאגה, ואף יכול 'לרקוד' באושר החיים, לעומתו, מי שלא זכה לאור האמונה אכן מרגיש תמיד חסר אונים מרוב דאגה כיצד יוכל לעמוד על רגל אחת...

יג. בתחילת ה'מלחמה' הנוראה, בראשית שנת ת"ש, שהה הגרי"ז מבריסק בעיר ווארשא, והנה באותם הימים ערכו הרשעים ימ"ש מלחמה עצומה לכבוש את ווארשא מידי מדינת פולין, והיו יורים אש וגפרית מ'מטוסים' (פליגערס) אשר חגו בשמים, וזורעים הרג והרס וחורבן כאשר בניינים שלמים היו קורסים תחתיהם, ותושבי העיר ווארשא נבוכו מאוד, מצד אחד היתה סכנת חיים ממש לשהות בבניינים, כי בכל רגע ורגע היה מצוי שיגיע מטוס ויפציץ את הבניין על יושביו רח"ל, ועל כן עדיף לשהות ב'מקלטים' (שעלטער), ומאידך גיסא, אותם בניינים שקרסו חסמו את פתחי היציאה מהמקלט בערמות שברי אבנים וברזלים, והיו מיושבי המקלטים ש'נתקעו' שם מבלי יכולת לצאת, והיתה זו שאלה של חיים ומוות כפשוטו, שקל הגרי"ז בדעתו לכאן ולכאן עד שהכריע כי הסכנה שווה הן בשהות בבניין והן בשהות במקלט, ואין שום עדיפות לשום צד מביניהם, ונשאר בדירה שהיה בה ולא ירד למקלט, ובאותם הימים היה עולה על יצועו וישן בנחת ובמרגוע. שאלו אותו סובביו, ילמדנו רבינו כיצד ניתן בימים טרופים כאלו, שבכל רגע יתכן שזהו הרגע האחרון ח"ו, לישון בשלווה בהשקט ובטח, אמר להם, הנה דוד המלך היה בסכנת חיים מידי אבשלום בנו, וכך אמר ב'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו' (תהלים ג) - אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני...

חזרו ושאלו, הלא 'הרב' נודע בגודל יראתו בכל ספק דספק של פיקוח נפש מתוך חומרות על גבי חומרות, וכיצד הינו רגוע עכשיו שלא כדרכו מימים ימימה, השיב להם, כל חרדתי אינה מעצם הסכנה, אלא כי הקב"ה ציווה עלינו להיזהר מן הסכנה ולעשות כל מה שבידנו כהשתדלות להינצל מהרעה, על כן תמיד אני ירא וחושש שמא עדיין לא יצאתי ידי חובת מצוות ההשתדלות, אולי יש עוד דרכים שניתן לעשותם וממילא מחויב אני בהם, אכן עתה שברור לי שעשיתי ככל אשר בידי, ואין שום דרך השתדלות בהצלה, אם כן ברי לי שיצאתי ידי חובה... אלא מה תאמרו, היאך ניתן להיות רגועים במצב שהסכנה גדולה עד מאוד - כבר אמר דוד אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני... (הובא ב'הרב מבריסק' ח"א עמ' 391 ואילך).

יד. יש שדייקו ממאמרם (ב"ב כח.) 'שמעתי מהולכי אושא' וקאי על הסנהדרין שגלו מלשכת הגזית שבבית המקדש לאושא, וקאמר הולכי אושא ולא הבורחים לאושא, כי אף בעת הבריחה היו מהלכים בנחת ללא בהלה ודאגה יתירה.

באר הפרשה - פרשת ויצא

אותו לא נס להימלט על נפשו בבהילות ואיבוד עשתונות^{טו}, אלא היה זה רק 'וילך', שהיתה 'הליכתו' משם באמונה שכך הוא רצון ה' שילך משם, כי 'ה' אמר לאבימלך גרש'...^{טז}

אליך נשאתי את עיני - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו בפרשתן (ל כה-לא), 'נקבה שכרך עלי ואתנה וכו', ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה וגו', וביאר הרד"ק (ד"ה לא) שיעקב השיבו

'לא תתן לי שום דבר קצוב בשכרי, אלא יהיה שכרי דרך מקרה וטובת הא-ל כמו שזמין לי'. והיינו שלבן הארמי 'ביקש לעקור את הכל' - לעקור ולהרחיק את יעקב אבינו מצורו וקונו, כיצד יעשה זאת - מצא לו מכסים, כשתהיה פרנסתו של יעקב בשכר קבוע, אז לא יחיה בהרגשה שפרנסתו תלויה בידי שמים, ולא ירניש עצמו תלוי בה'. אבל, יעקב אבינו לא אבה לשמוע לו, וענהו שאינו רוצה בשכר קבוע, שהרי בזה יסמוך על 'משבורתו' הקצובה והמסודרת, ויתמעט במחוננו בה', אלא שכרו יהיה תלוי במה שיגזור הבורא מידי

טו. סיפר החסיד רבי יוסף מאיר זיידל זצ"ל, מחשובי חסידי גור, כי כך היה נהוג בבית הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, בכל עת שהוצרך ליסע ברכבת היה המשמש נכנס לקודש פנימה זמן מועט לפני יציאת הרכבת למחוז חפצה, והיה מזכיר שקרב ובא זמן הנסיעה, ומיד היה הרה"ק קם ממקומו, מסדר את החפצים אשר יצטרך להם בדרכו. פעם אחת בעת שעזר המשמש לסדר את החפצים נשמטו כמה מהם מידו לגודל המהירות, שאלו האמרי אמת 'וואס יאגסטי זעך' - מפני מה הינך בהול, ועשה הגבאי תנועה בידו כמי שאומר שעושה כן מפני שהרבי בהול ונחפז, נענה לו האמרי אמת ואמר, 'יאך יאגזיך נישט, יאך מאך שנעל', איני מבוהל כלל, אלא אני עושה הכל במהירות ובזריזות...

ובזה פירשו מה שנאמר (תהילים קיט ט) 'חשתי ולא התמהמתי', שלכאורה יש בזה כפל לשון שלא לצורך, כי הממהר אינו מתמהמה, אלא כך אמר דוד, אכן חשתי אך לא היה זה מפני שמיהרתי אלא כי לא התמהמתי - שלא כיליתי את זמני לריק.

טז. כיוצא בדבר ייאמר גם לעניין עסק הפרנסה, שאף שמחובת האדם לעשות 'השתדלות' להביא טרף לביתו, אך לא יעשה 'השתדלות מבוהלת' מתוך שראשו וכולו נתונים רק בפרנסה... אלא יבטח באלוקיו שהוא זן ומפרנס לכל, ויתעסק בהשתדלות מתוך רוגע ונחת, וכמאמר צדיקים על הפסוק (תהילים קכח א) 'יגיע כפיך כי תאכל', שצריך להיות יגיע כפך בלבד ולא יגיעת ראשך.

אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע התאונן בפני רבו כי עליו לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, והוא מפחד מהבלבול השורר בשווקים וברחובות, אמר לו הרה"ק, כתיב בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך בוץ (פיצה) והחלה לשקוע בה יותר ויותר, כל עוד שכנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבוץ ע"י כנפיה, ואם גם כנפיה טבעו בתוככי הבוץ, כל זמן שראשה מחוץ לבוץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבוץ, אוי לה... ולכן בצאת יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, כשהנך יוצא לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לבל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים.

כבר המליץ הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה שונות אות ג) בדברי חז"ל (קידושין כט.) האב חייב ללמד את בנו... וי"א אף להשיטו במים, וביארו שכמו השט במים, הרי אף שגופו מונח במים מכל מקום חייב להיות ראשו ממעל - מחוץ למים, כך ילמד האב את בנו, שבכל עת עיסוקו בגופו בענייני גשם, יעסוק בהם רק בגופו, אבל ראשו ומחשבתו יהיו 'מחוץ למים' למעלה, כלפי שמים.

כה אמר הרב החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל, לרמז בדרך צחות בפסוקים בהם מתנצל יעקב אבינו לפני האימהות שאביהם לבן רימהו עשרת מונים, ובלילה חלמתי אודות העקודים נקודים וברודים... והמעייין בפסוקים

הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו, כי אין להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו, ורק משום כך נותן להם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל לבם ונפשם, וכאשר המה מכירים בזה ונושאים אליו עיניהם בתפילה ובאמונה, בוודאי ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות.

נוראות מצינו ב'בלי יקר' על הפסוק בפרשתן (כה יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה', וז"ל, שאמרו במדרש (עין מדרש תהלים מד) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) 'כי שחה לעפר נפשנו' וגו', מה כתיב בתריה - 'קומה עזרתה לנו'. וטעם של

יום ביומו מה ילדו הכבשים עקודים נקודים או ברודים, ועי"ז יהיה תלוי בבורא ית' וישא עיניו למרום בכל עת ובכל שעה".

איתא בתנחומא בפרשתן (ויצא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (-התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו. אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו והנה אנוכי עמך. אמר ושמרני - השיבו ושמרתוך בכל אשר תלך. אמר ושבתי בשלום - השיבו והשיבותיך. (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, כי אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ.

מכאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאגת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי

יראה שאין כל ענין החלום לכאן, ומספיק היה לו לומר שלבן רימהו עשרת מונים... אלא, כך אמר להם יעקב, כל עוד שעבדתי במשך שעות היום וראשי בל עמי, ניחא, אבל כעת שמצאתי עצמי חולם בלילות אודות עקודים נקודים... הרי עלי לברוח מכאן...

יז. ולדידן ייאמר צא נא השדה ושאל את הבריות מה הם אומרות - מהי הברכה שהאדם מן השוק מברך את עצמו, והכל יענוך - לכשיכנס לחשבון הבנק שלהם בכל חודש ביום מסוים בחודש כך וכך מעות אז אדע כי ערבה שנתני, לזה בא יעקב אבינו ומכחישם, כי טובתו וחיותו של אדם כשיזכור בכל עת ויחיה תמיד בהרגשה כי הוא סמוך על שולחן אביו שבשמים - 'שעשה לי, העושה לי כל צרכי'... גם ירוויח בזה, שחיינו יהיו תמיד שלווים ושקטים, שהרי פעמים נופל על האדם הוצאה בלתי צפויה מראש, אם אינו חי אלא על משכורתו הקבועה הרי הוא מאבד עשתונותיו כש'משהו' זז ממקומו, אבל החי על חסדי הבורא מה לו עשרת אלפים ומה לו מאת אלפים - היד ה' תקצר, כי 'לי הזהב ולי הכסף', אין לו אלא לפנות אל אביו שבשמים לבקש מאתו כל הצטרכויותיו והם כבר בדרך לביתו. וללמד גם למי שמשכורתו קבועה לחיות ולדעת שבאמת הוא תלוי בחסדי הבורא יתב"ש בכל חודש מחדש. פעם אמר יהודי לרבו כי הוא מרגיש עצמו תלוש... כי מעבידיו זורקים אותו חדשים לבקרים, ובכל 'שני וחמישי' הוא עובד במקום חדש, פעם ב'קביעות' ופעם כ'ממלא מקום' - ופעמים רבות הנו מסובב בחוסר מעש - ואני אנה בא. א"ל וכי 'תלוש' אתה, מעולם לא ראיתי אדם מחובר כמוך, כי אינך סומך כלל על מעשי ידך אלא הנך מחובר לבורא כל עולם באשר עניך תלויות השמימה בכל עת ובכל שעה...

וכבר אמרו בדרך צחות, אולי לכן מקבלים אותם השכירים מדי חודש 'תלוש משכורת' (Paycheck), לרמז שע"ז אפשר ח"ו להיות 'תלוש' מאמונתו בהקב"ה, אם ח"ו יתחיל לסמוך על ה'תלוש' הקבוע שיבוא בעתו ובזמנו. ובוודאי אין כוונת הדברים לומר שיעזוב האדם את מקום קביעותו.. אלא ללמד שתמיד יהא מחובר אל הקב"ה ואל יסתמך על ה'תלוש' כי אין לך תלוש גדול מזה.

היה הגרי"ז מבריסק זי"ע נוהג לומר, לא ידעתי מנין לעשיר 'לחם לאכול ובגד ללבוש', כי בשלמא העני מרגיש לרוב עניותו ומחסורו שהוא תלוי ביד ה', ומתפלל אל ה' בהרגשה שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים וישמע קל ויענהו. אבל העשיר המתהלל בעשרו, וכלל איננו מרגיש שהנו תלוי ביד ה', ואף אם ישפוך שיח תפילה על הפרנסה אין זו תפילה הבאה מתוך הרגשת הלב... אם כן מניין יש לו כל צרכו. ואמר הגרי"ז שזו קושיא עצומה שאין עליה תשובה.

אלא, שהרה"ק מסוקולוב זי"ע ביאר, כי אמרו חז"ל (קה"ר א יג) 'יש לו מנה, רוצה מאתיים' נמצא שאף העשיר מרגיש תמיד 'חסר' ותלוי ביד ה', ואף אם יש לו ממון רב, מכל מקום לעולם אין נפשו שבעה, ותמיד ירעב לעוד ועוד מעות, נמצא שגם הוא 'מרגיש חסר' ותולה עצמו בה', שפיר הוי תפילתו תפילה.

כן היה צריך לומר 'יורדים ועולים בו', ומדוע הזכיר תחילה את עלייתם המאוחרת. וביאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה והנה) 'כי האדם פרא אדם יולד, ויש בידו להשלים נפשו להיות הולך ממדרגה למדרגה עד שמגביה עצמו יותר ממלאכי השרת' י"ח, עפ"ז יש לפרש ש'הסולם' רומז על האדם שהוא מוצב ארצה אך ראשו מגיע השמימה - שיכול להתעלות ולהתרומם עד השמים, ובתחילה מלאכי אלוקים עולים במעלה עליו כי הם גבוהים ורמים ממנו, אך בידו להתעלות עליהם עד שהם יהיו 'יורדים' במדרגה למטה הימנו"י, וזהו עולים ויורדים בו - שהכל תלוי ביד האדם².

בעין דברים אלו מצינו להרה"ק הישפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) העומד על דיוק הלשון בפסוק, שבסולם אמר 'והנה סולם מוצב ארצה' ואילו בהמשך נאמר 'והנה ה' ניצב עליו', מדוע לא נאמר כיו"ב גבי הסולם - והנה סולם ניצב ארצה. ומבאר שהחילוק ביניהם ש'מוצב' הכוונה שהוא עומד ע"י סיוע, שאחד מחזיק בו לבל יפול ממעמדו, אבל ה'ניצב' עומד מעצמו בלא סיוע ועזר, ולכן נאמר 'והנה ה' ניצב עליו' שהרי

דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות או אינן תולין בטחונם בה', וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה. עכ"ל. ובוה מבאר את לשון הכתוב, שבאותו זמן ש'והיה זרעך כעפר הארץ' ושחה לעפר נפשם יתקיים בהם ופרצת, 'רצה לומר יעלה הפורץ לפנייהם להעלותם אל גרם המעלה', והיינו משום שיתלו עיניהם בהקב"ה מתוך ההכרה שרק הוא ארון המושיע.

עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם

בפרשתן (כח יב), 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו'. והתמיהה עולה מאיליה שהרי המלאכים תחילה ירדו בסולם ולאחר מכן עלו שוב למקומם, ואם

יח. מאמר נורא אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע לפרש בהאמור בסוף הפרשה (לכ ב) 'ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים', שהנה 'פגיעה' הוא מלשון 'הפצרה', וכלומר שמלאכי אלוקים הפצירו ביעקב שיעשה להם טובה, כי ראו שהצדיק הוא גבוה במדרגתו יותר ממלאך, שהרי המלאכים שירדו לעוה"ז נפלו ונכשלו (לעיל ו ב), ואילו יעקב אבינו עלה ונתעלה גם במקומות שפלים כבית לבן, אם כן הוא גבוה מהם.

יט. והיינו טעמא כי האדם הינו בעל בחירה ויש בקרבו יצר הרע המקשה עליו לעבוד את השי"ת, על כן כשמתגבר עליו עדיף הוא יותר מהמלאכים שאין להם בחירה, ומה רבותא בדבר... וכך למדנו מהאמור בפרשתן (לא מב) 'לולא אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק', וברש"י, 'לא רצה לומר אלוקי יצחק לפי שאין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, ואע"פ שאמר לו בצאתו מבאר שבע (כח יג) 'אני ה'... ואלוקי יצחק', לפי שכהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו' (תוספת הלשון מרש"י בתחילת הפרשה), ויעקב נתיירא לומר ואלוקי ואמר ופחד. ומקשה הט"ז (דברי דוד), צריך פירוש מה המורא הזה, כי אחר שהקב"ה בעצמו קרא את שמו עליו מה יש לו להתיירא, ומבאר הט"ז, כיון דכל טעמו של הקב"ה לייחד שמו על יצחק בעודו בחיים אינו אלא מחמת שפסק היצר ממנו, ודבר זה הוא כנגד כבודו של יצחק, כי 'יותר יש מעלה' מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו... לכן לא אמר יעקב 'אלוקי יצחק' כי אם יאמר על אביו ש'פסק ממנו יצר הרע' הרי הוא כמזלזל בכבוד אביו.

הבה נתבונן מה יעשו חסידיו של אדמו"ר או 'ראש ישיבה' כשישמעו את פלוני האומר על רבם 'רבי זה... ראש ישיבה זה... יצר הרע גדול שוכן בקרבנו...' והרי הט"ז עומד ומכחישים ואומר כי עיקר כבודו של אדם הוא שיש לו יצר המסיתו לעשות רע והוא עומד ומתגבר עליו. אף לדידן ייאמר, שלא תפול נפש האדם בראותו כי בקרבו שוכן יצר המסיתו ומדיחו מעבודת ה', יומם ולילה לא ישבות, כי אדרבה, 'יצר' זה הוא המקרבו לאביו שבשמים, ע"י ההתגברות עליו.

כ. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע על דברי המדרש (ב"ר סח יב) 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', (לחד מאן דאמר) עולים ויורדים ביעקב, רוקדים בו, וכשראה יעקב שכל מלאכי אלוקים תלויים ועומדים בו ובמעשיו, אמר, אילו ידעתי עד כמה אני פועל בהאי עלמא לא ישנתי, וז"ל הרי"ם, ואם היה אדם מישראל יודע עד היכן

אין צריך לומר שניצב מעצמו, אך הסולם מוצב ארצה כי אין עמידתו אלא ע"י אחר המייצבו ומחזיקו, ולרמוז לאדם שהוא המעמיד את הסולם העולה בית א-ל עומד מוצב על ידו, וכל הנעשה בעולמות העליונים והתחתונים הכל תלויים בו^{יא}.

זבזה יש לבאר בפסוק (טז) 'ואנכי לא ידעתי' ופירש"י, 'שאם ידעתי לא ישתני', פירוש אם הייתי יודע כמה חשובה היא עבודתי ועד היכן היא מגעת אזי מעולם לא ישתני בתרדמת הבלי הזמני^{יב} אלא הייתי מתעורר להתחזק בעבודת הקודש.

ולאִיזה מקום מגיעים מעשיו, כי אז לא היה מבטל שום דבר מהעבודה וממעשים הטובים, והוא על ידי מעשיו יכול להרבות שפע ושמחה בעולמות העליונים.

כא. הוסיף הרה"ק מקאברין זי"ע לפרש בלשון הכתוב 'ויחלום' שהוא מלשון חיזוק [וכמו שנאמר (ישעיה לח טז) 'ותחלימני והחיניני'], וכלומר, שבדבר הזה יתחזק האדם, שאף שהוא קרוץ מחומר ומאדמה, וכמו שנאמר 'מוצב ארצה', אך עם כל זאת 'וראשו מגיע השמימה' – נשמתו נאצלת משמי מרום, ומעשיו מגיעים השמימה, ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו – שיש להם עליות וירידות לפי מעשיו.

והואיל והזכרנו מעניין ההתחזקות נביא עוד מה שדרש הרה"ק רצ"ה מקרעטשניף זי"ע (תורת חיים ואמונה) בלשון הכתוב (כח כב) 'והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלוקים', שנרמז כאן שאפילו אם מרגיש שלבו נהפך ל'האבן הזאת' אל יתיימש אלא ידע כי עדיין בידו לעלות ולהתעלות עד שהוא עצמו יהיה בית אלוקים, וכמו שאמרו 'ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא בתוכם – בתוך כל אחד ואחד'...

כתב הרה"ק הדברי שמואל זי"ע (ד"ה ויגש) 'עיקר התשובה צריך שתהא מתוך חיזוק ובשמחה, כי עצת היצר היא להפיל את האדם בשעה כזאת ביאוש ובעצבות', ומביא מדברי הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע לפרש במה שנאמר (לעיל ג ט) 'ואל עפר תשוב', שכונדע עפר מורה על עצלות ועצבות, והיצר הרע מפיל את האדם שאל עפר ישוב, ר"ל שישוב ויעשה תשובה בבחי' עפר, בעצבות ובמרה שחורה רח"ל. ונתן הדברי שמואל רמז לדבר בלשון הכתוב (כט י) 'ויגל את האבן מעל פי הבאר', ויגל רומז לגילה ולשמחה, שעל ידיהם ניתן לגולל את האבן – הוא היצר הרע הנקרא 'אבן', מפי הבאר שרומז ללב.

כב. איתא בגמרא (חולין צא:) שכשיעקב יצא מבאר שבע עבר בדרכו במקום המקדש והמשיך ללכת עד שהגיע לחרון, כי מטא לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום. וידועה הקושיא, מדוע לא עצרוהו תחילה מן השמים בשעה שהגיע בראשונה למקום המקדש שתשקע השמש ויאלץ ללון שם, אלא ללמדנו יסוד גדול שכל הזמנים הגדולים והמקומות הקדושים לא יועילו לו לאדם אם ישב באפס מעש ובחיבוק ידיים, ורק כאשר התעורר מעצמו לשוב אזי נעשו לו ניסים וקפצה הדרך וכו'.

אולם לעומת זאת, די היה בכך שיהיב דעתיה למיהדר, וכלשון המדרש פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, שכבר מיד שעלתה במחשבה לפניו לשוב על עקבותיו הרי קפצה לו הדרך. וכך פירש בספה"ק 'תפארת עוזיאל' בלשון הכתוב בסוף פרשתו (לב ב) 'ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים', שכשיעקב' הולך לדרכו לעבודת ה' מיד פוגעים בו מלאכי אלוקים בכדי לעזרו ולסייע בידו, כי הבא לטהר מסייעים לו.

בפרשתו (כט ב-י), 'והאבן גדולה על פי הבאר וגו', השקו הצאן ולכו רעו וכו', לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן וכו', ויגש יעקב ויגל את האבן, וידועה הקושיא, וכי לא ראה יעקב ש'האבן גדולה' מדוע אמר להם 'השקו הצאן ולכו רעו', וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה), שכשראה יעקב אבינו את הרועים יושבים לצד הבאר באפס מעש, אמר להם, וכי בשביל שגמרתם אומר שאין בכוחכם לגלול את האבן אינכם עושים מאומה, לא זוהי הדרך – ראשית דבר על האדם לנסות ואז יהיה ה' בעזרו... וכן עשה יעקב בעצמו – אף שידע שאין בכוחו לגלול את האבן, מכל מקום עשה את המוטל עליו, ניסה את כוחו ומן השמים עזרוהו שהוריד את האבן 'כאדם המעביר פקק מעל גבי חבית' (רש"י). מכאן מודעה רבה לאורייתא, לכל העומד בשערי התורה והעבודה, שלעולם לא יאמר – אין בכוחי עשות כך וכך, רק ינסה את כוחו ויעשה את המוטל עליו, ומכאן ואילך יעזרהו ה'...

הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע נשא משלו לאחד שברח מליסטים מזויין החפץ ליטול נפשו, ובדרך מנוסתו פגע בבית על אם הדרך, מיד החל לדפוק על שעריו בחזקה בבקשת עזרה ותחנונים שיכניסוהו ויצילוהו מיד אותו

זה שער השמים - כי אם ליראה

בתורה, ועתה כאשר הגיע ל'בית אלוקים' והרגיש יראה נוראה כזו שלא השיג עד עכשיו - פתח ואמר, אין זה כי אם בית אלוקים, ר"ל עיקר 'בית' הוא ה'יראת שמים'²² (שנמשל ל'בית') וזה - כל מה שלמדתי עד היום הוא רק שער השמים, שהתורה היא ה'שער' לקנות על ידה את מידת היראה הטהורה.

ובך אמרו משמיה דהרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע על זה הפסוק - 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים, וברש"י, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, פירוש, אם ידעתי ש'המקום בית אלוקים' לא ישנתי מחמת מצוות 'מורא מקדש' וכדאיתא ביבמות (ו): 'לא מהמקדש אתה מתיירא אלא ממי שציווה על המקדש', ואם כן, אפילו שהייתי יודע שבשנתי יתגלו לי גילויים נוראיים ונפלאים כאלו, גם כן לא ישנתי, כי כל הגילויים כולם אינם שווים לו לאדם - אם מחמתם יצטרך להקל באיזה ענין גדול או אפילו קטן ביראה טהורה²³.

בפרשתן (כח מז-יז), 'וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים, והקשה מרנא הבעש"ט הק' זי"ע מהו אומרו אין זה כי אם בית אלוקים, שנראה כתשובה למי שאמר לו שאין זה בית אלוקים, והיה יעקב משיבו אין זה כדברך אלא כי אם בית אלוקים, אבל מאחר שיעקב אמר זאת מעצמו הרי ראוי היה יותר שיאמר 'מה נורא המקום הזה והוא בית אלוקים'. ומבאר על פי מה דאיתא בגמ' (שבת לא:): להמשיל על מי שלומד תורה ואין בו יראת שמים - 'מכריו רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד', פירוש, 'התורה' היא השער, ובה נכנסים אל הבית - זה 'יראת שמים', ועל זה מכריו רב ינאי, חבל על מי שעדיין אין לו בית לדור בו - שאין לו 'יראת שמים', וכבר בונה לו שער ודלת - שעוסק בתורה בלי 'יראה'. ומעתה יש לפרש, שהנה יעקב אבינו נטמן י"ד שנה בבית שם ועבר ועסק

רשע, השיבו לו אנשי הבית, 'בוא ברוך ה' - בשמחה רבה נארח אותך אבל, שמע נא, דלת הבית נעולה והמפתח נמצא מבחוץ, על כן טול את המפתח ופתח בעצמך את הדלת... אבל שוטה זה המשיך לדפוק ולזעוק רחמו עלי ואל תתנו אותי ביד צריי ורודפיי... כך נמי, הקב"ה אומר פתחו לי פתח - הן ה'מפתח' נמצא ברשותך, פתח את הדלת ואזי אוכל לפתוח לך כפתחו של אולם בלא גבול ולהצילך מיד היצר הרע.

וכבר אמר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (חלק ל'יקוטים' עמו' קטז) שנקטו לשון זה 'כפתחו של אולם', כי לפתח האולם לא היו דלתות כלל... אלא היה פתוח לרווחה, וז"ל. אולם יש לפרש עפ"י המשנה במסכת מדות (פ"ב מ"ג) 'כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם' היינו שפתח האולם היה תמיד פתוח, וזה רמזו חז"ל שאם יהיה לאדם רצון לשוב לה' אפילו מעט כחודה של מחט, יפתח לו השי"ת פתח שלא יסגר לעולם.

כג. וכך שמעתי מכ"ק אאדמו"ר זי"ע בשם צדיקי קמאי לפרש במה שנאמר (תהילים קכח ד) 'הנה כי כן יִבְרַךְ גבר ירא ה', שאחר שנזכר שם בתחילת המזמור ברכות לרוב ליראי ה', וכדכתיב (א-ג) 'אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו, יגיע כפיך כי תאכל וגו', בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך', כלומר, שיזכה לפרנסה ולנחת מכל יוצ"ח, אם כן הברכה הגדולה ביותר בה יבורך גבר הוא שיזכה להיות ירא ה', וממילא יזכה כבר לכל הברכות...

הנה ידועה הסגולה מחד מהקדמונים הגה"ק בעל ה'ברית מנוחה' שענין ה'תשיעי' הוא זמן מיוחד ועת רצון, ועפ"י נתפשט בשנים האחרונות, לכוון השעה ולהתפלל לפני ה' בזמן שמתרבה מספר 'תשע', וכגון, בשנה זו בשב"ק פרשת ויצא תשפ"ג, שבו חל ה'תשיעי' שבתשיעי', יום תשעה בחודש התשיעי הוא חודש כסלו, בשעה התשיעית. והנה מספר תשע נקרא בשפת האידיש 'ניין', והוא גם משמעותה של תיבת 'לא', על כן יש לרמז בו, כי האומר ליצרו הרע ג' פעמים 'ניין, ניין, ניין' הרי זה עת רצון שאין למעלה הימנו, ואפילו בסתם ימות השנה...

כד. מעיקרי 'יראת שמים' הוא הבריחה מדבר עבירה ומכל דבר שיכול להביא לדבר עבירה, ולהתרחק מן הרע בתכלית, וכאותו דבר נפלא שמביא בעל ה'חמדה גנוזה' ששמע בעצמו מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שהנה יעקב אומר לחותנו לבן (לא לח-מ) 'זה עשרים שנה אנכי עמך וגו', הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, והדברים קצת תמוהים, וכי לא היה ביתו מקורה בקורת גג ומדוע אכלו החורב ביום, כמו כן קשה וכי לא היו בביתו של לבן כרים וכסתות להפיג את הצינה, ומדוע אכלו הקרח בלילה. [ועל דרך זה כתב ב'אהל משה' (וישלח ד"ה ויצא) שהרי היה יכול יעקב לשכור רועים תחתיו שהם יהיו עם הצאן ביום ובלילה והוא ישב מעדנות בבית לבן] ומבאר ה'דברי

אין לו קיום ועמידה אלא רק על ידי יראת שמים, ש'לפי מה שיש יר"ש בבני ישראל מתקיים בית המקדש', וכדכתיב (תהילים י"ז) 'יראת ה' טהורה עומדת לעד' - שיראת ה' טהורה היא המעמידה לעד ונותנת קיום לכל דבר שבקדושה. ולדידן ייאמר, כי גם 'בית המקדש הפרטי' ושאר מעלות האדם וכל קניינו בתורה ועבודה אין להם קיום אלא על ידי יראת ה' טהורה.

כיוצא בזה פירש ה'בית אהרן' (עמוד קל"ז): את הכתוב (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו', שאין לו לאדם לחפש כי אם יראת שמים בלבד, שרק זה תלוי בידי אדם, ועי"ז זוכה שיפתח לו ה' אלוקינו שערי אוצרותיו". הרה"ק הישפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה וייקן) מפרש במה שנאמר 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים', שגם 'בית אלוקים' - הוא בית המקדש

חיים' כי יעקב אבינו הכיר בטומאתו של לבן, ולכן נשמר ונזהר מלהיכנס לביתו, ובמשך כל אותן כ' שנה לא דרכו רגליו בבית פנימה אפילו פעם אחת (רק בחצר הבית היה מסתובב ושם אכלו הקרח והחורב), ללמדך, עד היכן מגעת הזהירות והרחקה מן הטומאה והכיעור, שהיה עדיף ליעקב אבינו ע"ה לסבול עשרים שנה ביום ובלילה ולא להתקרב אל הרע לגודל הסכנה בדבר.

עוד מדרכי ה'יראה' - לילך בעקבי אבות, ולא להקל בהם מתוך שהוא חכם בעיניו... וכדברי הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע (זקנו של החיד"א) שמדקדק בספרו 'בעלי ברית אברם' במה שנאמר (משלי א ח) 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך', שלכאורה מדוע לגבי מוסר אב נאמר 'שמע' ולא נאמר 'אל תטוש' כדרך שהוזכר לגבי 'תורת אמך', וביותר יש להקשות האם 'מוסר אב' אינו בכלל 'תורת אם', וכי שתי תורות יש לנו ח"ו אחת מהאב ואחת מהאם. אלא 'מוסר אב' הכוונה היא ללימוד התורה, שהאב מלמד את בנו את התורה והמצוות, וזהו 'שמע' מלשון הבנה, שצריך להבין ולהשכיל בדברי תורה. ואילו 'תורת אמך' היינו המנהגים והמסורת שמקבל כל אחד מאמו, ומשום כך הזהיר הכתוב ביותר לגבי תורת אמך שלא יעזבם ואל ייטשם, כי אסור לזוז מהם אפילו כמלוא נימה כי הם יסודות החיים שעליהם מושתת כל עולמו, ומשום כך לא נזכר כאן 'שמע', שבא להורות שאפילו אם אינו 'שומע' ומבין מה טעם במנהגים וגדרים אלו, אך בכל אופן 'אל תטוש תורת אמך'.

מעשה בבחור שרמה רוחו בקרבו והרגיש עצמו כתלמיד חכם מופלג עד שהחל לזלזל מעט ב'תפילה', קרא לו הגאון מטשעבין זצ"ל, ואמר לו, איתא (חולין צ"א): שיעקב אבינו ע"ה עבר בהר המוריה והלך משם, וכאשר כבר הגיע לחרון, נענה ואמר, אפשר שעברתי במקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהיב דעתיה למיהדר מיד קפצה לו הארץ, ולכאורה צריך ביאור 'מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר', אלא, מתחילה חשב לעצמו וכי לתפילה אני צריך, הרי 'כח התורה' בידי - אחר שעסקתי בתורה בלא שינה במשך י"ד שנים, שוב נתיישב בדעתו והחליט 'מקום שהתפללו בו אבותי' - אין לי להיות 'חכם' יותר מאבותי, אם הם התפללו במקום זה, אף עלי להתפלל שם, ומצינו שכיוון לאמת, שהרי הסכים הקב"ה ומיד קפצה לו הארץ. ופשיטא ואין צריך לומר, שלא נאמרו הדברים רק לעניין לזלזל בתפילה... אלא נקוט האי כללא בידך, אין לו לאדם להיות חכם יותר מאבותיו...

כה. ידוע שבימי שבתו בצפת לא היה יוצא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע להשתתף בהלוויית המת, זולתי פעם אחת שיצא וליווה את המת עד לבית החיים, כל העם הנאספים תמהו, מה יום מיומיים, היות וזה הנפטר לא היה ידוע אלא כאיש פשוט ביותר, בהגיעם לבית העלמין ואנשי ה'חברא קדישא' הכניסוהו לטבילה ולטהרה במקוה האריז"ל (כנהוג באותם הימים), הבחינו שרגליו שחורות ומפוחמות מאד, והשתוממו האנשים על זה, יצאו ושאלו את פי האלמנה על פשרן של דברים, פתחה האלמנה ואמרה, מעשה שהיה בשנים קדמוניות, בימי צעירותו, כשהיה רוכל במדינות הניכר, הגיע פעם אחת לבית מטרוניתא מבית המלוכה שגמרה אומר להינשא אליו, והכריחוהו בכוח לבוא אל סעודת הנישואין... ה'חתן' אשר ישב בהיכל הנישואין ראה את הגיהנום פתוחה תחתיו... ולא ידע להשית עצות בנפשו, והנה רואה הוא באמצע ההיכל חבית של גחלים לוחשות, שהעמידו לחמם את הקהל, אזר ה'חתן' עוז ותעצומות, וקפץ אל תוך אותה חבית בוערת, ומשראו הערלים את אשר עשה, הסיקו בעצמם, כי זה ה'חתן' אשר לפניהם 'משוגע' הוא, והשליכוהו תיכף מעמם, וכך ניצל מידי עבירה, ומאלו הגחלים הושחרו רגליו.

נענה ה'בת עין' ואמר, ראיתי מחלון ביתי ש'עמודא דנורא' מסבב את המיטה, ואיתא בגמרא (כתובות יז.) שעמודא דנורא יורד מן השמים על מיטת הנפטר רק לחד או שנים בדרא, להורות, שלא הכל ראויים ללוותו, כראותי את העמודא דנורא הבנתי שקדוש ייאמר לו, על כן יצאתי ללוותו עד בית החיים. הבה נלמד ממעשה זה, דיהודי זה פשוט היה עד יום מותו, אמנם 'קפיצה אחת' לתוך גחלים לוחשות העלתו למדריגה שרק חד בדרא זוכה לה...

באר הפרשה - פרשת ויצא

אך הפירוש הוא, כי התורה ק מלמדת לאדם דעת כי אף שצריך (ר"ל, אם צריך) אדם להתקוטט עם חברו ולבעוס עליו, ילמוד מיעקב אבינו ע"ה איך התנהג, ויראה מה כתיב ביה, כי ברוב שיחו וכעסו שחרה לו בלבן - ויען יעקב הוא לשון הרמת קול, עם כל זאת, כתיב ויאמר ללבן, שהתחיל לדבר עמו דברים רכים - מה פשעי ומה חטאתי וכו', כן יעשה כל אחד בבואו לבלל בעם ויתחיל לדבר קשות מיד יסיר הכעס מלבו, וידבר כמו בן לחברו מה פשעי ומה חטאתי כי עשית לי כזאת על לא חמס בכפי, וזוהי ישכך גם בעם חברו מעליו, וישכון בטח ושאנן בהיכלו (הובא באילנא דחיי ומשם בילקוט מנחם).

מוסיף ה'שפת אמת' לפרש את סוף הפסוק 'וזה שער השמים' - ש'על ידי יראה נפתח פתח בכל מקום, כלומר, שמי שיש בו יר"ש זוכה לסייעתא דשמיא בכל העניינים, רוחניים וגשמיים.

ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות בפרשתו (לא לו), ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, והקשה הרה"ק ר' מנרל מרימנוב זי"ע, שמאחר שחרה אפו של יעקב בלבן אם כן מדוע כתיב ויאמר ללבן שהוא לשון רכה, והלא היה לו לומר וידבר ללבן, וכידוע ש'דיבור' הוא לשון קשה, ומבאר בזה"ל,

כו. כדברים הללו ביאר גם הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע בספרו 'דעת משה' (חיי שרה ד"ה א"י עבד אברהם אנכי אופן ח) במה שמצינו בעת שאליעזר עבד אברהם היה אצל לבן ובתואל, דכתיב (כד לג-לד) 'ויאמר לא אוכל עד אשר דברתי דברי ויאמר דבר, ויאמר עבד אברהם אנכי', שבתחילה אמר דברתי דברי ודיבור לשון קשה הוא, וסיים באמירה רכה - 'ויאמר עבד אברהם אנכי'. וביאר שהרי הניחו לו סם המוות במאכלו (ילקוט"ש רט), ואליעזר הרגיש בזה (עיי' קדושת לוי) לכן אמר 'דברתי דברי' שיש לי להוכיח אתכם בדיבור קשה - וכי כך נוהגים עם אורח הבא לביתכם, להמיתו בסם המוות, אבל, התיישב בעצמו, הרי עבד אברהם אנכי, ואדוני הולך בדרך ה' ומקיים כל התורה המרומזת ב'אנכי ה' אלוקיך', והתכלית הוא להיות דבוק בו ית' וללכת בדרכיו, ועל הקב"ה אמרו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ועלי להתנהג בעניויות, בניחותא ובדברי רכות, והתחיל לדבר מדברים אחרים, ואמר 'וה' ברך את אדוני מאד ויגדל' ולא הוכיחם בדיבורים קשים.

ויש להוסיף על דבריו, שהזכיר עבד אברהם אנכי לרמז על ה'אנכי ה' אלוקיך' שהוא יסוד האמונה בהשגחה פרטית, וזוהי ניצל מן הכעס, כי המאמין שכל הנעשה בעולם הוא בהשגחה עליונה ובדבר ה' שוב אינו כועס על מי שהזיקו או פגע בו, שהרי יודע הוא שאין כח בשום בריה לעשות דבר מה אם לא היה זה ברצון השי"ת, ומה לו לכעוס על האדם שאינו אלא כ'שלוחא דרחמנא'.

והדברים מפורשים ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם וכו', ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.

משל למה הדבר דומה, לאחד שקיבל משליח בית הדואר (פאסט טרעגער) מכתב בו הופיעה 'הזמנה' עבורו מבית המשפט, קצף מאוד על התביעה ובחמתו שבערה בו החל להכות את השליח מכות גדולות ונאמנות, ובכסילותו הרבה אינו שם על לב כי מכה הוא איש שלא עשה לו שום עוולה, והוא אינו ה'כתובת' (אדרעס) לפרוק עליו את זעמו... שהרי אינו אלא 'שליח' ותו לא...

אמור מעתה כי הדרך הישרה להפך תכונתו להיות 'קשה לכעוס' היא על ידי העבודה התמידית בהשרשת האמונה בהשגחה פרטית, ולחקוק בלבו שאין כח לשום נברא בעולם להזיק לו אם לא נגזר כן מלעילא, אכן בשעת מעשה בעת אשר אש הכעס כבר נתלקחה בלבו, אזי העצה היעוצה היא להיות בולם פיו ולחשוק שפתיו בכח מלדבר בכעס ובצעקה דברים קשים כגידיים, שאף אם קשה לו במצב כזה 'לחיות' את האמונה הטהורה, אך עדיין בידו להחליט 'עצה מעשית' שבכל אופן אינו מגביה קולו אף אם לבו רותח בקרבו עד השמים, הוא את קולו לא יגביה, וממילא תכבה האש עד מהרה.

כה אמר הרה"ק ה'שמח משה' זי"ע (על הש"ס ברכות כט: ד"ה ועוד, נשא ד"ה קח) על דבריהם ז"ל (אבות ב י) 'אל תהי נוח לכעוס' ד'ממה נפשך' לא ימהר אדם לכעוס, כי אם כעס זו עבירה היא - הרי חלילה לו מלעבור עבירה ולכעוס, ואם כעס זה לש"ש הוא ודבר מצווה הוא, אם כן וודאי שאין למהר לכעוס כי 'למצווה' נדרשת 'הכנה' וישוב הדעת...

על אחת כמה וכמה שלא יקפיד ולא יבעס בתוך ביתו, ואף אם צריך להוכיח ולחנך את ילדיו יעשה זאת רק בנועים¹ וברוגעי² ומתוך אהבה³, ודברי חכמים בנחת נשמעים⁴ לא (קהלת ט יז).

ובך למדנו מהאמור בפרשתן (לא ג) 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה

זכור איתא ב'מדרש' (בר"ר עד י) בשם ר' חנינא בן יצחק 'קפדנותם של אבות ולא ענוותנותם של בנים, קפדנותם של אבות מנין, ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, אתה סבור שמא מכות או פצעים היו שם, לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיים את חמיו, כי מששת את כל פלי מה מצאת מכל כלי ביתך'.

להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע הייתה קופסת טבאק ריקנית והיה מחזיקה תדיר בין אצבעותיו, פותח וסוגר. פעם שאל לפניו אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני צריך מה ענין יש לרבי בקופסא ריקנית זו. השיבו הרה"ק, בכל עת שמתעורר בי מידת הכעס על איזה דבר, אני ממחר להכניס את הכעס אל תוך קופסא זו למשך ב' שעות. ובזמן זה לא אחשוב על מה שאירע, ורק כעבור ב' השעות אפתח אותה ואבדוק האם אכן הייתי צריך לכעוס אם לאו.

סח אחד מצדיקי הדור שליט"א שפעם הגיע אליו אחד מאנשי שלומו לבשר לו כי הרחיב ה' את גבולו וזכה להוסיף עוד חדר לביתו, עתה שאלתו בפיו, איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לכבוד ה'התחדשות', השיב לו הרבי, קבל על עצמך, אתה ובני ביתך, כי בחדר החדש אין מגביהים את הקול בשום אופן, ואם הנכם מרגישים 'הכרח' לצעוק, צאו מהחדר ושמה תצעקו ככל הצורך, ואף תקבע 'לוח' עליו תחזיק את הקבלה הזו 'והיה לכם לזכרון', ולמיגדר מילתא תקבע שם 'קופת צדקה' ובכל עת שתכשלו ח"ו בקבלה' מיד תקנסו עצמכם בחמשה שקלים שתכניסו באותה 'קופה'... לא עבר זמן הרבה וחזר החסיד לספר כי אותה קבלה טובה השפיעה לטובה על כל אוירת הבית...

ומכל מעשיות אלו נלמד דבר אחד, שהמכיר בעצמו כי מטבעו הנו נוטה לכעס ואינו שולט בעצמו, ומרגיש שאינו יכול לקבל על עצמו שלא לכעוס כלל ושלא לצעוק, עצתו, שיקבל לפי כוחו, אם בקבלה שלא לצעוק מיד אלא רק כעבור כמה רגעים, או שיקבל על עצמו על חדר אחד בבית, וכיו"ב, וכך יוסיף מדרגה לדרגה לפי כוחו, ומובטח לו שבסופו של דבר ינצל ממידה קשה ומגונה זו.

כז. כתב ב'תולדות יצחק' (זקנו של ה'בית יוסף') על הכתוב (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה', רמז שיעשה האדם עצמו נרדם בביתו ולא יהיה קפדן עם אשתו ובני ביתו. ודבר שפתיים אך למותר...

כח. פעם ישב הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'בוז זי"ע בעריכת שולחנו הטהור בליל שב"ק, באותה שעה ישב שם אברך למדן שהיה שקוע בתלמודו, בתוך לימודו הוצרך האברך לספר מסוים הנמצא בארון הספרים, ויקם האברך ממקומו, ולקח עמו את הנר שעמד על השולחן, מבלי להשים אל לבו כי שבת היום, כראות הר"ב את מעשיו נודעק ואמר, 'מי האיש המעז לקחת את הנרות מעל שולחני', כשמוע האברך את גערתו חזר והניח את הנר על גבי השולחן. לאחר מעשה נענה תלמידו הרה"ק מסאווראן זי"ע (שהיה נוכח שם), מכאן נלמד מידת המתיונות של הר"ב, כי אם היה תיכף צועק עליו 'שבת', הרי מרוב פחד היה האברך שומט מידיו את הנר, והיה נכשל באיסור מכבה, אך משהערים לגעור בו על שלקח מעמו את 'הנרות שלו', הצילו על כל פנים מלבוא לידי איסור. כט. בדרך צחות פירשו מה שנאמר ב'הגדה של פסח' - צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, והכל תמהים, מה ענין לבן הארמי ללילה קדוש כזה, אלא ביאורו, כי הנה ליל הסדר הוא זמן השרשת החינוך והמסורה מאב לבן מדור דור, וכבר נזכר מקודם לכן 'ארבעה בנים' ובכללם גם 'הבן הרשע', על כן רמזו לאב בבואו לחנך את בנו ואת בנו הרשע בפרט, שמקודם שיעסוק בחינוך יצא וילמד מה ביקש לבן לעשות ליעקב והיאך ענה לו יעקב, ב'דברי פיוסים' ולא ב'מכות או פצעים', לא בצעקה אלא ב'אמירה' ובלשון רכה... וממנו ילמד וכן יעשה... ל. ידוע ביאורו הנפלא של גאב"ד פוניב'ז זצ"ל במה שמצינו בפרשתו כשהגיע יעקב לחרן הוכיח את הרועים ואמר להם 'הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו' (כט ז), ולכאורה היו צריכים להשיב לו 'מי שמך'... האחד בא לגור וישפוט שפוט... הגיע 'אורח' וכבר פותח בהערות... אכן מפורש בכתוב (פסוק ח) שהם השיבו לו כעניין ואמרו 'לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן', ומדוע באמת

באר הפרשה - פרשת ויצא

שיכריחם על זה באונם, אף כשהוא מושל בהם לב. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם, כי כך יותר טוב משיעשו רצונו על צד האונם וההכרח. ראה כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולאחרי כן שיתרצו בטוב לב, ואע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו, וכבר אמרו (תענית כ.) 'לעולם יהא אדם רך בקנה ל^ג ואל יהיה קשה כארו'.

עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה' וגו', והסביר להם באריכות בטוב טעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו' ולכן ברצונו לעזוב את מקומו, ורק בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה', ותמוה, מדוע הוצרך להאריך כ"כ לפתות ולרצות את האימהות הקדושות, מדוע לא אמר מיד כה אמר לי ה' - 'שוב אל ארץ מולדתך'. ומבאר השל"ה הק' (תורה שבכתב, מד), כי אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו

התייחסו לדבריו והצטדקו בפניו... אלא כי בתחילת דבריו פנה אליהם באמרו 'אחי מאין אתם' (פסוק ד), והם הרגישו שפיו וליבו שווים, ואכן מרגיש הוא כלפיהם רשות אחווה ואהבה, ודברי תוכחה היוצאים מלב אוהב נשמעים היטב... (הובא ב'הרב מפוניב'ד' ח"ג עמ' ס"ג).

לא. כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע באגרת (הובא במכתבי תורה, מכתב ע"ח) בהוספה על לשון הפסוק ב' תיבות, וז"ל, 'דברי חכמים [אם] בנחת [הם] נשמעים'... ומכלל הן אתה שומע לאו, שאם אינם בנחת - אינם נשמעים...
לב. מצינו בהאי ענינא בפרשתן (לא מו), 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים' ופירש"י, 'לאחיו, הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולמלחמה', וז"ל החיד"א 'אפשר לומר דרמז נמי מוסר לאב שבניו גדולים, שלא יכביד עולו עליהם, אלא יחשיבם כאחים ובזה יהיו 'נוחים' וישבו הוא ובניו בשלווה, שקטים ושאננים'. (הובא בחומש החיד"א בשם ברית עולם סי' שמ"ג).
לג. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבשנות ילדותו שאלו אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הנה כתיב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' ותמוה, הרי השמים רכים הם (כי הם בנויים מאש ומים) והיאך עמד הסולם ועל מה נשען, ולא נתן לו ה'אמרי אמת' לענות, אלא המשיך ואמר, על כרחך לומר, שהסולם היה רך וקל יותר מהשמים, ועוד מוכרחים אנו לומר שהמלאכים שעלו וירדו על הסולם היו רכים וקלים יותר מהסולם - נמצינו למדים 'אז וואס מער הימעליש איז מען מער לייכטער' (כמה שיותר קדוש ושמיימי הדבר כך הוא גם רך יותר), כי בכדי לטפס במעלות הקדושה על האדם להיות רך כקנה.

הילולת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישמה ישראל ט"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום...' כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקי הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהילולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו:) 'אנרא דבי הילולא מילי', פירוש, מילותיו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

מעתה, שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו וללכת בדרכיו הקדושים לה. ועל ידי זה נתדבק בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה ונזכה שתהא תורתו מנן לנו ויהא ימליץ טוב בעדנו לה.

ומציון יסעך - השתטחות על הציון

כבר אמרו חז"ל (חולין ו:) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, ובפרט ביומא דהילולא דיליה לט שרוחו

יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (כה נו) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד' ודבר זה נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הדבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור בכבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. וטוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר. וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארכה באופני מעלתם הוא כבוד להמרה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע, באחוזו בנתיבותיהם והדבקו ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

הדברים אמורים ביותר ביומא דהילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו

לד. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נח ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמעו מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל. לה. וכבר אמרו, שהנה ידוע גודל העניין בהדלקת נר לעילוי נשמה, אשר סגולתו נוראה לפעול לטובת הנשמה ולזכות אותו המדליק נר לכבוד נשמת הצדיק, אמנם כבר אמר הכתוב (תהלים קיט קה) 'נר לרגלי דברך', וכלומר שעיקר ה'נר' הוא 'דברך', וכשהם נר לרגלי ואור לנתיבתי - כשחוזרים על דבריו הקדושים והולכים לאורם... לו. וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אווריטש', שטרם עלתו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'בת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו', מה הוא חנון וכו', מוכח מזה שהמדבק עצמו במדותיו של אחד נחשב ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם הדבקו במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שאתם מדבקים בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליזהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח. (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

לז. איתא בגמ' (ב"מ פה:) על 'ההוא מרבנן' שנעשה סומא בעיניו רח"ל משום מעשה שהיה עיי"ש, והלך להשתטח על מערת רבי חייא, ואמר שם 'מתנייתא דמר מתנינא' (ופירש"י, 'תוספתא של אדוני שסידרה לשה סדרים אני שונה תמיד,

באר הפרשה - הילולת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

דר' חייא סדרה לתוספתא) ונעשה לו נס ונתרפא. וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה אמינא) בזה"ל, שעל ידי זה המת דר בשני עולמות כדאמרינן בפרק האשה רבה (יבמות צו:): אגורה באהלך עולמים (תהילים סא ה) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז כאילו שפתותיו דובבות בקבר, עכ"ל.

וביאור הדברים אמרו בשם ה'בן אשי חי', כי מבואר בגמ' שם שתלמידי חכמים רוצים שיאמרו דבר שמועה מפיהם לאחר הסתלקותם לעלמא דאתי, וכלשון רש"י (שם צז. ד"ה שיאמרו) שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, וכן הוא אורמ בבכורות (לא:): דובבות, נעות והנאה הוא לו שדומה כחי, נמצא שזה ששנה את הברייתות שסידר רבי חייא גרם לו 'לחיות' מחדש לאחר שכבר נסתלק מן העולם, ועל כן ביקש מרבי חייא שיפעל להחיש לו ישועה לרפואת עיניו - כי 'סומא חשוב כמת' (נדרים סד:), וכשם שהוא החיה את רבי חייא, כך בדין ששייב לו רבי חייא כגמולו ויחייה אותו ע"י ששייב לו את מאור עיניו. ומעתה מצאנו בגמ' עצה טובה לכל אותם החשובים כ'מת' ל"ע - אין לו בנים, אין לו פרנסה, שיקבלו על עצמם ללמוד מתורתו של בעל הילולא קדישא, ובוז יהא להם 'זכות טענה' לבקש הימנו שיחייה אותם ויושיעם במהרה מצרתם.

ואכן מעשים רבים המעידים יותר מאלף עדים שמענו על ישועות גדולות שנפעלו על ידי הקבלה להגות בספה"ק בת עין. וכה סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא הילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי ע"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזהשי"ת הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו..

והנה, אחד מבני החבורה שמע עובדא זו (ביומא דהילולא קדישא בשנת תשע"ח), והיות שנוזקק לישועה אודות בתו שבגרה מיד קיבל על עצמו ללמוד בכל שבת בספה"ק בת עין, לא עברו ימים רבים ונמצא ה'חתן'... כעבור חודשיים נערכה שמחת הנישואין, ובטרם מלאות שנה תמימה לקבלתו כבר נערכה שמחת הברית לבנם בכורם.

כמו"כ ידענא באחד מבני החבורה שהמתין כמה שנים למלא ביתו בעוד בנים ובנות וכבר נקבע לו תור למומחה גדול, בהגיע הילולא ביום י"ב כסלו תש"פ קיבל על עצמו לעסוק בכל שבת בספר הקד' בת עין, ולמעשה, זכה ודבר ישועתו באה בטרם בא זמנו להופיע לפני המומחה, ובראש השנה תשפ"א נולדה לו בת למז"ט.

עוד שמעתי מבחור מצוין, שהשתטח על הציון של הרה"ק ה'בת עין' ביום א' פרשת נח בשנה זו, שם קיבל על עצמו שאם אחותו (העומדת כבר זה שנתיים בשידוכים) תתארס תוך שבועיים - ילמד את הבת עין של אותה פרשה, ואכן בטרם גמר השבועיים - במוצש"ק פרשת לך לך באה הנערה בקשרי שידוכין...

לח. יש שאמרו, כי משמעות תיבת 'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורונות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

ענין נפלא מצינו במשנת הגה"ק ה'מנחת יצחק' זצ"ל (דרשות עמו' קצט) על דברי חז"ל (ב"ב טז:): 'רשב"י אומר אבן טובה הייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה'. ומבאר וז"ל, דכבר פירשו (עי' פי' הרשב"א בעין יעקב שם) דמרגלית טובה שהייתה בצווארו, היינו שהרגיל והמשיך אליו תלמידים הרבה בדיבוריו, יעו"ש. וכל חולה וכו' נראה לומר הכוונה, בין חולי הגוף ובין חולי הנפש היו מתרפאים בתפילותיו והשתדלויותיו בדברים היוצאים מן הלב הנכנסים אל הלב להחזירם

הגדולה מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה לדופקים על שערי רחמים². וכדאיתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל' ז"ע (מאורן של ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום לצדיק הוא כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו', וכמו שבחתונה

קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחבו בצילו³. עכ"ל. ובכלל הדברים הוא, 'שמזכירים לו את התחייבותו' כי בידו 'לפרוע את החובות'...⁴

לתשובה, וכשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה, היינו כמו שהגלגל חמה חוזר פ"א בשנה למקום שהתחיל הילוכו, כן הצדיק ביומא דהילולא דיליה, כשמשטחים על קברו מסוגל להושע כנ"ל - בין חולי הגוף ובין חולי הנפש יהיו מתרפאים, ובכלל זה כל מיני ישועות הנצרכים כל חד וחד בדיליה.

ומסיים שם, ובוודאי שכן הוא ג"כ בזמן שאי אפשר להשתטח על קברו, אם מתאספים יחד לכבודו (ועי' עוד, מנח"י עה"ת פ' נצבים עמ' רמה).

לט. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגנזי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ב"ב כסליו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ב"ב כסליו תשפ"ב.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען ז"ע בשם הרה"ק מרוז'ין ז"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:) שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' (ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר), ועד"ז ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא.

מ. אף מעשה פטירתו של צדיק זה - הציל חיי הרבים, היה זה בשנת תר"א, בראשית השנה פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר 'כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו', וכך הווה.

וכבר איתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים.

אמור מעתה, שבוודאי כל הניסים הללו שאירעו אז יארעו לנו גם היום, אבנים יעצרו, שפע רב יבוא עם כל הטוב על ראשי עם קודש.

מא. כה כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביומא דהילולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' ז"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ז"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (על סמך שאביו חיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הזה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח לבאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו לומדיך שנראה כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים את הגזירות, שהרי ה'קב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלו, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך - שהם מלמדים את הצדיק מה נעשה בעולם, אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

מב. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי לצדיק יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה - הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה, וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא - לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל

באר הפרשה - הילולת הרה"ק הבת עין זי"ע

וביותר נשמעת התפילה כאשר עומד על אדמת קודש מג ההילולא^{מד}. בפרט בצדיק זה שהעמיד ועצר את האבנים ופוקד מקום מנוחתו וציונו הקדוש של בעל שהיו מרחפות סביב ראשי בני ישראל בעת הרעש

מרימינוב זי"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינוח ולא ישקוט עד שתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הרר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום אינני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזרות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב רואה היא לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאידך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כז א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו'. ולכאורה צריך ביאור וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק – וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהיטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז...

מג. מענין לענין, אחד מצדיקי בית רוז"ין נהג לומר, שעל כן עשה ה' שפתח מערת ציונו הקדוש נמוך במאד, ואי אפשר להיכנס שם בלא 'כפיפת קומה', להזכיר לכל הנכנס לגו מערתא קדישא, כי זו היא משנתו הטהורה אשר השאיר לנו – להתכופף ולהכניע את עצמנו בכל עת ועונה.

ואכן, ידוע הדבר, שענין הענווה היתה נר לרגלי בעל ההילולא – הרה"ק הבת עין זי"ע, וכמו שהעיד על עצמו שמנעוריו הורגל להתרחק ביותר מגסות הרוח, ואכן כל הספר 'בת עין' מלא וגדוש במעלת ההכנעה והענווה ובגנות גסי הרוח. הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ן' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בבי מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפישוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

לאחר מעשה הסביר ה'בת עין' טעם השתטחותו על פני הארץ, כי ראה שאירע הדבר שלא בדרך הטבע – כי לא נפלו האבנים לארץ כדרכם, אלא נזרקו מדרום לצפון ומצפון לדרום, והבין שיד הס"מ בדבר – להחריב את עיה"ק צפת, ובאופן כזה אין עצה מלבד ה'התבטלות', ולכן השתטח על הארץ ב'התבטלות גמורה', כדרך שנהג רבי אחא בר יעקב כשנלחם עם הס"מ, כשנתגלה לו בדמות נחש בעל שבעה ראשים, וערף את ז' ראשיו על ידי כריעות והשתטחויות על הקרקע (עיין קידושין כט:).

וע"י ההכנעה זוכה שתתקבל תפילתו, ובכך מפרש הבת עין (וארא ד"ה וגם אני) מה שנאמר (בראשית ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', וז"ל. כשיש לאדם הכנעה באמת ונחשב בעיניו כעפר, אז ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, היינו אזי יכול לדבר דיבורים שיפעלו על ידם ברכה ושפע רב.

וכבר איתא בזוה"ק (ח"א קכב). 'מאן דזעיר איהו רב', ומסמין לכך הבת עין (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) בדרך רמז מה שאמר יעקב (בראשית לב י) 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך', והנה הטעם שבתיתת אמת הוא 'זקף קטן', לרמז שמי שמקטין עצמו (כיעקב שאמר קטונתי) אזי האמת שהוא זקוף למעלה.

ולא עוד אלא שזוכה שיתנהגו עמו מן השמים בהנהגה ניסית שמעל דרך הטבע, ובכך ביאר (חננוכה ד"ה ונוכל) הטעם שר חנוכה מצוה להניחו למטה מעשרה (שבת כא:): ואז מברכין שעשה ניסים, כי רק על ידי שיכניע עצמו – לכופף עצמו למטה מעשרה (אף מבלי 'יודף' אבל לבו 'לב נשבר'), יזכה לברך על הניסים שיעשו לו בזמן הזה כאבותינו בימים ההם. מד. שמעתי מבעל המעשה אשר עברו עליו כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לפרי בטן, ומה רב צערו וכאבו כש'בישרוהו' הרופאים שאבד סברו ובטל סיכוייו, ועל פי דרך הטבע לא יולדו לו לעולם בנים או בנות...

וזכר מציינו כזאת ב'מצבת קבורת רחל' שנקברה בדרך אפרת היא בית לחם, וכל הטעם לכך היה (כמובא נמי ברש"י ר"פ ויחי) כדי שיוכלו בני ישראל להתפלל שם בעת שיגורשו מארצם לגולה^מ, וכך אמר יעקב אבינו לבנו יוסף 'ואקברה שם - ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה זוכה ומבקשת עליהם רחמים', הרי שיוזכו להיגאל מן הגלות בזכותה של רחל אמנו כאשר ישתחו על קברה, ותפילותיה מלוות את ישראל בגלות בהיותם בארץ לא להם^מ.

אמנם, גם מי שנבצר ממנו לעלות בגופו להשתטח על ציון הקודש, יזכור את דברי הרה"ק ה'מאור עיניים' ז"ע כי העסק במשנת ותורת בעל ההילולא כמוה כהשתטחות על הציון ממש (מאור עינים ישמה לב מס' שבת).

הנורא בשנת תקצ"ז, אף כהיום הזה נעמיד ונעצור בכוחו הגדול את האבנים המעיקות על לבבות בני ישראל ומטר הצרות המרחפות סביב ראשי בני ישראל, ויאמר לצרותנו די.

צא ולמד כמה ישועות אפשר לפעול על קברם של צדיקים^מ, כמו שאמרו בסוטה (יד. כפי שהוסף בהגהות הב"ח באות א) 'מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם, מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה, שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם, שמו יבואו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבביה ויתחננו למשה, ויאמרו לו, משה רבינו, עמוד בתפילה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה, מפני שחביבים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. מכאן תראה גדולת כוחה של התפילה על קברו של הצדיק שאינה שבה ריקם, עד שאפילו הקב"ה חשש בכיכול ממנה - שלא להשיב פניה ריקם, והוצרך להסתיר את מקום קבורת משה רבינו... ראה עד היכן הדברים מגיעים.

העיר ה' את לבו שלא להתייאש לגמרי, וביומא דהילולא - י"ב כסליו תשס"ח עלה לציונו הק' בעיה"ק צפת ת"ו, שם שפך ליבו כמים לראות בישועת ה', ואכן לתקופת השנה ממש כעת חיה ביום י"ב כסליו תשס"ט נולד לו בנו בכורו במזל טוב, ויהי לאות ולמופת.

מה. וכך כתב ב'קב הישר' (פרק עא) 'שהקב"ה גזר כן, להיות נפשות הצדיקים מצויים על הקברות לטובת ישראל, שיהיו שומעים תפילת ותחינות ישראל הבאים להתפלל על הקברים'.

מו. בימי הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב ז"ע שאלו איש יהודי על ההצעה שעלתה בביתו להעתיק מגוריו לארה"ב (בימים ההם), ולא הסכים לו הרבי, וכה אמר לו, איני חושש שמא תתקרב ב'שמירת שבת' או ב'כשרות', כי הנני מכיר אותך כ'ירא שמים' מרבים, וברור לי שלא תיכשל, אבל לזאת לא אתן לך לדור שם, מחמת שאין שם בנמצא 'קברי צדיקים' לרוחץ שם את העיניים בדמעות על הצאצאים (כהיום כבר טמונים שם כמה וכמה צדיקים, אשרי המשכיל לנצל 'מתנה טובה זו)... ואם אמר כן הרה"ק בדורו, ק"ו לדור זה האחרון, בו רבו הנסיונות העצומים ובעיקר בענייני הכלים המאררים והטמאים, כמה עלינו לרוחץ את העיניים בדמעות שליש שנזכה לגדל דורות ישרים ומבורכים, ב'אין יוצאת ואין צווחה'...

מז. אולם התפילה תועיל רק כשיאמין המתפלל באמונה שלימה בכוחו של הצדיק, כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע בפסוק בפרשתן (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהש"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין מאמינים בי בשלמות, לא כן הוא, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

הוא על דרך שאמר הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע בלשון הכתוב (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך', שהמאמין בבואו אל הצדיק כי בכוחו של הצדיק לפעול לו את הישועה - מובטח הוא כי יתקיים בו ברוך אתה בצאתך ואכן תתמשך עליו הישועה... (אבני זכרון ערך 'צדיק').

ואכן רבו סיפורי הישועה בזכותו של אותו צדיק בזיווגים הגונים, בזש"ק בנחת דקדושה מכל יו"ח... ולא נביא אלא כמה מהם וללמד על הכלל כולו יצא, שמעתי מאחד מגדולי הדור שליט"א מהיושבים ראשונה ב'מזרח' של

באר הפרשה - הילולת הרה"ק הרב עין ז"ע

תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי דוד סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולטובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת ונצורות מ^ח. וכמו שמביא הרה"ק האדמו"ר מטאהש ז"ע

בני ישראל, שבשנת תשע"ז ישבה בביתו בת גרושה ל"ע, והיה לב ההורים מתפלץ מרוב דאגה וצער, ביום י"ב כסלו שלח את אחד מתלמידיו לערוך סעודה רחבה וגדולה לעניי צפת, לא עברו שבועיים תמימות ובתו באה בקשרי אירוסין עם בחור עידית שבעידית, ממש פלאי פלאים.

מח. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' ז"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירוויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' ז"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פ' ויחי רכה). אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו (לאטר^ו), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

אספרה נא מעשה אשר ביודעי ומכירי קאמינא, בבית אחד נישאו הילדים בס"ד בזה אחר זה, זולתי בחור אחד אשר נתקעו שידוכיו בזה אחר זה, בד בבד טיפס גילו והגיע לגילו של יצחק אבינו בעת נישואיו - ויהי בן ארבעים שנה, גיל אשר לכל הדעות נחשב לבחור כזקנה מופלגת עד מאד, יחד עם זאת גדל הצער והמכאוב של הבחור, של ההורים וכל בני המשפחה מסביב, ויהי בחודש טבת תשע"ח, נסעה אחותו של הבחור לציונו של הרה"ק הבת עין, שם הבטיחה שאם אחיה יבוא בקשרי אירוסין עד ר"ח שבט שנה זו (תשע"ח) תערוך המשפחה סעודת הודאה, וגם סעודת הילולא בי"ב כסלו לשנה הבאה, ואכן, לא עברו שבועיים, והבת עין פרע חובו - ביום שלישי כ"ב טבת - בא ה'גלות' לקיצו, והבחור בא בקשרי שידוכין...

מעשה באיש שנולדו לו כמה ילדים לאחר נישואיו, אבל, ותעמוד מלדת שמנה שנים, בצר להם פנו למומחים שונים, וכל אלו לא ידעו מה לעשות עמהם, לפני כשנה (תשפ"ב) השתתף האיש בהוצאות סעודת הילולא, והלה נושע בדרך טבעית, ואכן, נולד לו בן בשעטומ"צ בי"ב אב תשפ"ב...

מעשה נורא שמענו מבעלי המעשה, לפני כשנתיים ישבו קבוצה של ט"ו בחורים, הללו קבלו על עצמם שאם יבואו כולם בקשרי שידוכין עד יומא דהילולא הבעל"ט (תשפ"ב) - יערכו סעודה רבתית לכבוד נשמת הרה"ק ה'בת עין' ז"ע, ובתוכם היה אחד ש(בלבו) לגלג לכל ה'סגולה' ולא האמין בזה, ואכן עד יומא דהילולא תשפ"ב באו כולם בברית האירוסין חוץ מאותו שלגלג... ובא לפנינו בערב ההילולא בדמעות שנפרסם את דבר המעשה למען הרבות ה'אמונה' (ויתכפר לו).

שמעתי מ'משגיח' נכבד באחת הישיבות המפורסמות בארה"ק וביודעי ומכירי קאמינא, ששהה אחר חג הסוכות בשנה זו בעיה"ק צפת, שם פנה באחד הימים להשתטח על קברי הצדיקים בביה"ח הישן, ובדרכו נכנס גם למערת ציון הרה"ק ה'בת עין', בעודו עומד בתפילה זכר והזכיר את אחיינו - בחור חשוב מבוגר שכבר כמה שנים עמד בשידוכים ולא זז מאומה, ומן השמים יצא מפיו (ללא שחשב על כך מקודם לכן) אם הבחור יתארס עד יומא דהילולא של הבת עין אערוך סעודה לכבוד בעל ההילולא למנין אנשים - כשבליבו נוקף הספק, וכי יתכן שבזמן קצר כל כך - ששה שבועות, תבוא ישועתו, והרי הוא כבר כמה שנים בעניין השידוכים ולא זז מאומה. ולפלא והפלא, כעבור שבועיים ימים בא הבחור בקשרי שידוכין, ותגדל הפליאה, כי 'ליכלה' נמנו בקושי שבע עשרה שנה מיום הולדתה, ולא עוד אלא שאחיה נישא ממש לאחרונה ויש לה עוד אחות כלה בבית. ומדוע מיהר אביה לארס אותה, אלא שהבת עין דחף כל הענין מלמעלה לישועת הבחור.

לפני כשנה שמענו מעשה נורא מאחד מבני החבורה מדרי העיר מבית שמש, אברך זה התעסק והכין סעודה לכבוד היא"צ, ובאותה שעה שיחקה בתו בת ג' שנים בסכין סביב עינה, ופצעה את העין, עד שהחל לזוב דם רב,

באר הפרשה - הילולת הרה"ק הרב עין ז"ע

כג

מיהרה לבית חולים, ואחר בדיקות מעמיקות אמרו להם שכמעט נגעה בעין עצמה, ואך בניסי ניסים ניצלה העין לגמרי... וראו הכל, כי הוא הכין סעודה לבת עין, והבת עין שמר על העין של ה'בת'...

כמו"כ שמעתי מה'חתן' בעצמו... אשר כבר היה 'זקן בא בימים' (מפני סיבה כלשהי), לפני כשנתיים (תשפ"א) עלה לציונו הק' של ה'בת עין' כשבועיים ימים לפני יום ההילולא, בכה והתחנן לראות בישועת ה', וקיבל על עצמו שאם יבוא בברית האירוסין עד יומא דהילולא קדישא יעלה ויבוא בשנית 'להודיע' על הישועה ואף יערוך סעודה לכבודו של אותו צדיק, כעבור עשרה ימים נחוגו השידוכין בקול רינה ותודה...

ראו נפלאות ה', בישיבה אחת בעיר מודיעין עילית קבלו הבחורים על עצמם שאם עד יומ"ד דשנת תשפ"א יתארסו שלושים בחורים יערכו סעודה גדולה לכבוד ה'בת עין', והנה באותה שנה חל יומ"ד בעצם יום השב"ק, ונדברו הבחורים לשבות 'שבת התועדות' בקוממיות לכבוד הילולא קדישא, אלא שביום ראשון שקודם ההילולא החזיקו רק במספר 'עשרים ותשע' חתנים... אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתם, ובליל שישי בא הבחור ה'שלושים' בברית האירוסין, ונסעו בשמחה גדולה לערוך את השבת בצוותא לכבוד בעל ההילולא. וכששאלו את כל ה'נוגעים בדבר' מפני מה נקבתם במניין שלושים דייקא, לא פחות ולא יותר... והם עצמם לא ידעו מה להשיב אלא שכך יצא מפייהם...
למדנו שהרה"ק ה'בת עין' עומד ומתחנן להושיע ככל היוצא מפיכם, מעתה 'הרחב פיך ואמלאהו', אל יסתפק האדם בקטנות אלא יבקש בקשות גדולות, וכדאי הוא אותו צדיק לסמוך עליו.

וכאשר שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואש מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה 'יד שניה', כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יוצאו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, בוא נא עמנו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה.

וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון הקודש, צלצל הטלפון של מיודעינו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה עניינים גדולים ורבים פי כמה וכמה).
והנה המעשה שאירע בישיבה שבמודיעין עילית התפרסם ברבים, ומהם ראו וכן עשו בישיבה חשובה בעיה"ק ירושלים, והם קבלו על עצמם שאם יתארסו עשרים בחורים (כמניין הבחורים 'שנשארו' מחברי השיעור) אזי יעשו סעודה רבתית ביומ"ד י"ב כסליו תשפ"ב, וכך הוה, שבוע לפני ההילולא נשלם ה'מניין', והבחור האחרון מתוך העשרים מצא אף הוא את זיווגו למזל טוב.

מעשה היה לפני כשנתיים בארה"ק, שהממונים על המס פשטו לחנותו של אברך והחלו ל'פשפש במעשיו' מה הם הוצאות בית עסקו וכנגד מה הם ההכנסות... וימצאו כתוב כי בית העסק נושא ב'הוצאות' גדולות, דוגמת שש קווי פלא' (סעל') בשעה שבאמת רק אחד מהם נצרך לצורך העסקים, בית העסק מחזיק בשני כלי רכב כשרק אחד נדרש להם, ואף הבעלים עצמו חגגו לאחרונה וישבו בבית מלון גדול במשך שבוע שלם 'על חשבון' ההוצאות.
המכיר ובקי יודע שעבירות כגון דא מחייבים אותו לשבת בבית האסורים... והנה באמצע החקירות נזכר האברך מהסגולה הידועה לתת סעודה לכבוד נשמת הבת עין ומיד קיבל כן על עצמו (לערוך סעודה ביומא דהילולא של הבת עין), באותו רגע נענה אליו ה'חוקר', שמע 'בני' מוסר... זאת הפעם אותר לך על הכל... אבל אוי לך אם תשוב לעבור עבירות כגון דא, ושילחו חפשי לביתו.

באר הפרשה - הילולת הרה"ק ה'בת עין' ז"ע

(בספרו עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ממשפחה אחת בארץ ביום ההילולא קדישא, ותיכף נושעו בישועה רבתי ישראל אשר הוזקקו לדבר ישועה ורחמים, וערכו סעודה למעלה מדרך הטבע^מ.

ידוע לי מעשה שאירע בשנת תשע"ה, באברך מתושבי עי"ת וויליאמסבורג יצ"ו שסבל מנדודי שינה, משהלך להיבדק אצל רופא פשוט אודות נדודי השינה, עשה לו ג"כ בדיקת א.ק.ג. (EKG) ומיד נחרד ושאלו מתי ביקרת לאחרונה אצל 'רופא הלב' שלך, ויען האיש ויאמר לפני כמחצית השנה, ויצוהו הרופא להחיש פעמיו לרופא הלב מיד בבוקרו של יום... מכיוון שראה הרופא שהאברך אינו מבין חומרת מצבו פנה הוא בעצמו וקבע 'תור' לאותו אברך למחרת היום. ואכן, רופא הלב ראה בבדיקותיו שהעורק (גיד) הראשי המוליך אל הלב סתום ברובו ככולו, ובכל רגע עלול העורק להסתם לגמרי ולהכניסו בסכנת חיים וודאית... ורצה להכניסו מיד לערוך צנתור בלבו (bypass), אך הלה התחנן על נפשו שיחוס ויתן לו להלך ברחובה של עיר עוד יום אחד כי מנהל הבנק שבו מתנהל 'חשבונו' גער בו שאם איננו מכניס היום סכום כך וכך מעות הם סוגרים לו החשבון... ואכן, תוך כדי דיבורם יחדיו ראה הרופא שמנהל הבנק מתקשר שוב אל האברך, ע"כ הסכים לשחררו בתנאי שמחצות ליל לא יאכל מאומה ויבוא אליו מיד למחרת היום לעריכת הצנתור.

משם התקשר האברך לאחד מידידיו הידוע כ'בעל צדקה וחסד נפלא' בלב רחום וחנון וביקש 'הלוואה' על סך פלוני שעליו למהר להכניס לבנק בטרם יעבור מחר את הצנתור... ומידי דברו עמו נענה האברך ואמר, ראה נא ידידי, מוקף אנכי בסגולות שונות אשר רגיל אני לערוך, ומה הועילו לי כל אלו הסגולות, כשהנני 'אברך' בעל חוב אדיר וחולה מסוכן... אמר לו ידידו, וכי קטנה היא בעיניך, שהגעת לידי רופא פשוט בעד 'נדודי שינה' ומשם נתגלגלה הצלת חייך כפשוטו ממש - שנתברר ברגע האחרון שהנך מחויב לעבור צנתור ללא כל דחיה, איעצך, למחר חל יומא דהילולא של הרה"ק ה'בת עין' זכור נא ואל תשכח להדליק נר לטובת נשמתו, גם תוסיף לומר תהלים, ובעזהשי"ת בזכות הצדיק קרובה ישועתך לבוא...

מכיוון שהזכיר הידיד את הילולת ה'בת עין' נתחווירו פני האברך כשלא, וכה התוודה בפני ידידו, כי אכן, מהמאמינים הוא ולכן בשנה שעברה ביום י"ב כסלו (תשע"ד) ערך סעודה בביתו לעשרה יהודים... אלא שבשנה זו כשנודמן בביהמ"ד לדבר ביום השב"ק העבר (פר' ויצא - שלפני ההילולא) אודות סגולת הסעודה קם והכריז בקול רם, כי אף הוא כמוהם ערך סעודת הילולא לפני כשנה, ולא הועיל במאומה, מצב פרנסתו בכי רע - יום יום הוא מגלגל כספים מגמ"ח אחד למשנהו וכו' וכו', ולא ראה שום ישועה במשך השנה, והנה כמסיח לפי תומו אמר לו אחד ממתפללי ביהמ"ד, הרי לא ידע אדם מה עובר עליו - כמה לא חלי איניש ולא מרגיש, שמא נגזרה עליך הגזירה שלא תוציא שנתך, ובזכות אותה סעודה ניצלו חייך מבלי שתדע מאומה על כך... ועתה הינו עומד ומשתומם כי נראים דברי 'מתפללי' זה כדברי נביאות ורוח הקודש ממש, שכן רגליו הוליכוהו לרופא קטן ורגיל אודות נדודי שינה ונסתבב מזה הצלת חיו, כי בלאו הכי שמא היה נודם לבו ואז היה חל גם יום היא"צ שלו בי"ב כסלו... מיד מיהר האברך לערוך סעודה בטרם יגיע חצות ליל וימנע ממנו להשתתף בסעודת ההילולא... סוף דבר הצנתור הצליח והכל בא על מקומו בשלום, ויהי לפלא.

מט. אגב אורחא יובא מה שסח הרה"ק ה'בת עין' אודות 'סעודות מצוה', פעם נכנס אל הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע אחד מיהודי העיר להזמינו לסנדקאות אצל בנו הנולד לו, שאלו ה'מגיד', האם תעריך 'סעודת ברית', נאנח היהודי ואמר, רבי קדוש, משתכר אנכי שכר מועט של חמשה מטבעות לשבוע, אשר בקושי מספיקים לפרנסת בני ביתי - לחם צר ומים לחץ, אין בידי מעות לערוך סעודה לכבוד הברית, אמר לו המגיד, אם רצונך שאהיה סנדק לרך הנולד - עליך להבטיחני שתקיים 'מנהג ישראל' בסעודת הברית, לך נא אל אדונך אשר אתה עובד אצלו, ותבקש מעמו שישם לך מעתה 'שכר עבודתך' על השבוע הבעל"ט, ויפרע ממך מטבע אחת בשבועות הבאים 'מטבע' לשבוע. והסביר ה'מגיד' דשרו של עשו הוא 'סמא"ל', ובשמו מרומז נוטריקון - ס'עודת מ'ילה א'ין ל'עשות, ס'עודת מ'צווה א'ין ל'עשות. ס'יום מ'סכתא א'ין ל'עשות. על שלש אלה נלחם הוא מאד שיתבטלו מתוך עם בני ישראל, ואכן לדאבון לב הצליחו מעשיו לענין סיומי מסכתות, אמנם, לזאת לא אסכים, שיצליחו מעשיו בסעודת ברית מילה, ולכן כל כך החמרתי ב'בעל ברית' זה שיקיים המנהג ויערוך 'סעודת ברית'.

ה'בת עין' היה עד למעשה זה, אחר זמן ביאר ה'בת עין' את סיבת התנגדות השטן לג' סעודות אלו, כי כל אימת שהשטן עולה ומשטין על אי מי מבני ישראל, פלוני עבר על איזה ממצוות התורה, עונה לעומתו 'מלאך מיכאל',

באר הפרשה - הלולת הרה"ק הבת עין זי"ע

כה

זכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו, להיפקד במהרה ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני טובות שבעולם נא, בדבר ישועה ורחמים משמי שמי קדם, ישועות וישראל נושע בה' תשועת עולמים.

וכי לא ראית באיזה שברון לב עבר העבירה, כי אף בעת עשייתו את העבירה היה שבור מכך שהשטן לכדו ברשתו, ומאידך פוק חזי את גודל השמחה שיש לבני ישראל בעשותם אחת ממצוות ה', ועושים יומא טבא בסעודת מרעים, טענה זו סותמת פיות משטינינו ומקטריגינו, ולכן נלחם השטן כל כך לבטל מישראל את השמחה של מצווה, כי על ידי שמחה זו מתבטלים כל טענותיו.

נ. מעשה בחסיד ששפך לבו לפני הרה"ק מרוז'ין זי"ע על צרה צרורה שנחתה לפתחו, והתחנן לפני הרה"ק שיברכהו ויפעל עבורו דבר ישועה ורחמים, בצאתו מאת פני הקודש שאלו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע שהיה אז כבן י"א שנים (והוא בנו של הרה"ק מרוז'ין) וראהו נכנס אל הרה"ק כשכולו אומר צער וכאב - מה אמר לך הרבי, השיב האיש שהרה"ק ברכו 'דער אייבישטער זאל דיר העלפען' (ה' יעזור לך), אמר הינוקא קדישא, שוב אל אבי הק' ותשאל אותו מה יהיה עד שהשי"ת יעזור... ואכן חזר ונכנס אל הרה"ק, והשיב לו 'דער אייבישטער זאל העלפען ביז הער וועט העלפען' (ה' יעזור עד שהוא יעזור). עפי"ז פירש במה שנאמר בפרשתו (כח טו) שאמר לו הקב"ה ליעקב במראית החלום 'כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך', כלומר, שגם בזמן שעדיין לא עשיתי את אשר דברתי לך - גם אז לא אעזבך (הובא בעירין קדישין).

כיו"ב פירש הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל ליקוטים) במה שאומרים כליל שב"ק 'ושויתי ה' לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלני', שהכוונה היא שאנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו כבר עתה בעוד שאנו בגלותנו עד שהוא יגאלנו בקרוב, אכי"ר.

נא. הנה כתיב בסוף פרשתו (לא מז) 'ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד', וביאר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בשם אביו הרה"ק מרוז'ין זי"ע כי בזה נחלקו יעקב עם לבן, כי לבן רצה שהקב"ה ינהג עם בני ישראל במידת הגבורה והיראה, ועל ידי זה יכירו כי הוא מלך על כל הארץ, וזהו שאמר 'יגר שהדותא', יגר הוא לשון מגור ופחד (כמו 'ויגר מואב', במדבר כב ג), ו'שהדותא' הוא לשון עדות והכרה, שעל ידי המגור יהיה 'שהדותא'. אבל יעקב קרא לו גלעד, מלשון גיל עד, שהקב"ה ינהג במידת הרחמים ויביא עלינו רק ששון ושמחה, ומתוך שובה ונחת נכיר במלכותו ית'. ובקשתנו היא 'תתן אמת ליעקב'... והקב"ה ישפיע עלינו רק טוב וחסד, כי רק ע"י שהקב"ה ישיבנו אליו אזי 'ונשובה'... (עירין קדישין בפרשתו)